

DE GENTSE REDERIJERSKAMER *DE FONTEINE*

Huguette TAYMANS

Embleem ontworpen in 1913

DE OPRICHTING

MEN GAAT ERVAN UIT DAT DE REDERIJERSKAMERS ZIJN ONTSTAAN IN het kader van de middeleeuwse mysteriespelen, die waren gebaseerd op de christelijke liturgie en op scènes en legenden uit het leven van Christus. Deze spelen werden opgevoerd door dramatische kunstenaars en figuranten, en gingen meestal door in kerken.

Te Gent werd een *Gheselschap van de spele* opgericht onder de naam van Confrérie van de Heilige Drievuldigheid, met als doel Passiespelen over het leven van Christus op te voeren.

Toen de clerus verbood deze spelen in de kerk te laten doorgaan, gingen de opvoeringen door in een ander lokaal genaamd *De kamer van Ghezellen*. Later werden de kerkelijke opvoeringen vervangen door wereldse en veranderde de naam in *Kamer van Rhetorica*. In hun vergaderingen lazen ze composities van liederen, ballades en satires.

De kerkelijke invloed bleef echter bestaan, en men nam de naam *Kamer van Rhetorica De Fonteyne* met als patroon nog altijd de Heilige Drievuldigheid en als kenspreuk *Alst past, bi appetite*.

De eerste statuten van *De Fonteine*, zoals de vereniging in de bronnen wordt genoemd, werden bekrachtigd door het stadsbestuur op 9 december 1448; ze is daardoor één van de oudste rederijderskamers in Vlaanderen en zelfs de Nederlanden. De statuten van *De Fonteine* zijn bovendien de oudst bewaarde voor een rederijdersgezelschap. In de tekst wordt benadrukt dat eerbaar vermaak een goede remedie biedt voor de verdrijving van melancholie en ledigheid.

In deze erkeningsbrief staat het wapen beschreven als volgt: fonteine staende beheynt in eene loke ofte muragie met eennen turrekine uprisende ende daer uitspruende drye goten overal spraeuende in teekene der helegheer Triniteit. Sommige historici vermoeden dat dit symbool werd uitgekozen onder invloed van het schilderij *Het Lam Gods* dat door de gebroeders Van Eyck geschilderd werd en in 1432 in de Sint-Janskapel (latere Sint-Baafskathedraal) werd opgehangen. Daarop komt inderdaad eveneens een fontein voor, maar deze heeft 7 zichtbare op een totaal van 12 waterstralen en kan dus onmogelijk de Heilige Drievuldigheid voorstellen. Wel hebben de leden van *De Fonteine*, bij hun eerste publieke optreden nl. n.a.v. de Blijde Intrede van Filips de Goede in 1458, het schilderij als *tableau vivant* opgevoerd, maar een verder verband tussen het schilderij en (het wapen van) *De Fonteine* is niet aan te tonen.

De eerste statuten bepaalden onder meer dat ieder lid elke zondagmorgen moest aanwezig zijn tijdens de mis die om zeven uur werd opgedragen in de Sint-Niklaaskerk te Gent.

Tijdens de paasdagen werd het bestuur verkozen dat bestond uit een deken en raadgevers, die telkens voor twee jaar in functie bleven.

Ook het lidgeld werd vastgesteld, evenals het systeem van de doodsschuld. Deze werkwijze bestond ook in de gilden; hierbij zegde het nieuw lid aan de vereniging een vast bedrag toe, dat zijn erfgenamen bij zijn overlijden moesten uitbetalen.

De Fonteine werd opgericht in een milieu van beeldende kunstenaars. Prominente leden waren toenmalige invloedrijke schilders en beeldsnijders.

In de 15de eeuw zagen te Gent nog verscheidene rederijderskamers het licht:

- Rond 1458 *Sinte-Barbara* onder de bevoegdheid van de Sint-Pietersabdij
- Op 22 oktober 1471 *De boomloze mande* met als patrones Sint-Agnete (Sint-Agnes)
- Op 14 augustus 1478 *Maria Theeren*
- Op 22 maart 1492 werd door Philips de Schone *Jhezus metter Balsemblomme* gesticht, aanvankelijk in Mechelen maar in 1505 naar Gent overgebracht.

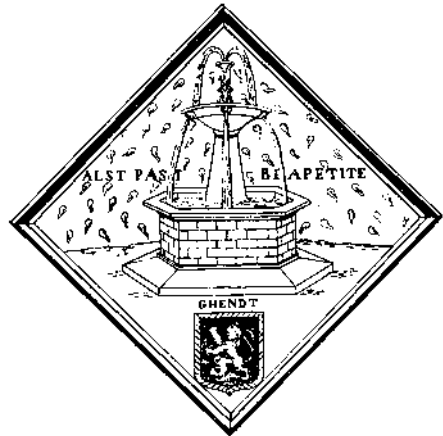
In 1476 slaagde de rederijderskamer *De Fonteine* erin om van Karel de Stoute privileges te verkrijgen, zoals de toelating een kostuum en hoeden te dragen met zijn kleuren en bezaaid met vuurijzers; daarnaast genoten ze voorrang op andere toneelgezelschappen, en ze mochten tevens het wapenschild van de her-

tog aanbrengen op hun blaozen. Van dan dateert het schild met, behalve de fontein, bovenaan het wapen van Karel de Stoute, links het Vlaamse en rechts het Gentse wapen.

Vanaf de 19de eeuw keerde men terug naar het oorspronkelijk blaozen, nadat de statuten uit 1448 weer aan het licht gebracht waren. Dit blaozen werd getekend door P. Goetghebuer.

Wapenschild uit 1448

Tekening Goetghebuer

16de EEUW

In de Gentse context benadrukte *De Fonteine*, als oudste, veeleer de solidariteit met de andere rederijerskamers dan wel haar geprivilegieerde positie. Zo verzetten ze zich samen in 1505 tegen de aanspraken van de vorstelijke kamer *Jhezus metter Balsemblomme* bij de overbrenging ervan naar Gent.

De hertogen beseften maar al te goed dat de rederijerskamers geweldige propaganda-instrumenten waren maar dat ze, als het er echt op aan kwam, steeds de stedelijke belangen zouden verdedigen. Een eigen vorstelijke rederijerskamer leek de gedroomde oplossing. Ze zou toezicht uitoefenen op de ondergeschikte stedelijke kamers, en het leek ook een goed idee de vorstelijke rederijerskamer in het pas onderworpen Gent te stationeren en zo de positie van *De Fonteine* te ondermijnen. De Gentse kamers en het Gentse Stadsbestuur lieten dat niet zomaar gebeuren en spanden samen om via processen en pesterijen de invloed van *De Balsemblomme* in te dijken. Filips de Schone, Maximiliaan van Oostenrijk en Margaretha van Oostenrijk probeerden, zonder succes, hieraan paal en perk te stellen. Tenslotte verloren zij iedere belangstelling voor *De Balsemblomme*.

Per akte van 25 mei 1528 onderging het reglement van *De Fonteine* enkele wijzigingen, doch de basis bleef dezelfde. De magistraat van Gent besliste echter op 30 februari 1542 dat de zes raadgevers moesten aftreden om zes nieuwe te kie-

zen, die op hun beurt een nieuwe voorzitter zouden aanduiden. Deze manier van werken viel niet in goede aarde en werd 20 april 1545 opnieuw gewijzigd.

In de 16de eeuw bouwde *De Fonteine* haar geprivilegieerde positie verder uit door zich, wellicht zonder de toestemming van de vorst, hoofdkamer van Vlaanderen te noemen. In die hoedanigheid erkende of doopte zij nieuwe kamers in Vlaanderen.

De Fonteinisten hadden ogenschijnlijk hun lokaal op de hoek van het Gouden Leeuwplein en de Poelenmarkt, waar een steen in de gevel hun kentekens draagt. Het jaartal 1539 op de gevel gedenkt het inrichten door de Fonteinisten van een grote toneel- en refreinwedstrijd, waaraan 19 gezelschappen uit Vlaanderen en Brabant deelnamen. Later huizenonderzoek heeft echter uitgewezen dat *De Fonteine* daar waarschijnlijk nooit gevestigd is geweest, maar dat de uiterlijke tekens daarvan bij latere restauraties zijn aangebracht.

En dan kwam het geruchtmakend rederijkerstornooi dat in 1539 werd ingericht op initiatief van het Gentse stadsbestuur in een politiek erg woelige tijd (de Reformatie maakte opgang, en de moeilijkheden tussen de Stad Gent en keizer Karel stapelden zich op). De Stad had de praktische organisatie toevertrouwd aan de ervaren *Fonteine*. Het tornooi zelf had plaats in de Hoogpoort. Uiteindelijk werden *De Violieren* van Antwerpen laureaat.

Deze wedstrijd zou de rederijkers echter een slechte faam bezorgen. Niet alleen werd er een verband gelegd met de Gentse opstand tegen Karel V die kort na de wedstrijd uitbrak. Bovendien gaven de opgevoerde *spelen van zinne* blijk van gistende religieuze heterodoxie onder de rederijkers. Men dreef de spot met aflaten, bedevaarten, zielmissen en offeranden. Priesters en kloosterlingen werden afgeschilderd als gulzigaards en dronkaards die zelf matigheid en ootmoed predikten. Onmiddellijk na het landjuweel brak het oproer los. Gewezen magistraten werden in het Gravensteen opgesloten onder valse beschuldiging dat de krijgsbelasting betaald werd tegen de wil van het volk. Een oud-schepen van 75 jaar, Lieven Pijn, werd onschuldig gemarteld en onthoofd, en stadsoverheden en de leden van de Raad van Vlaanderen werden vogelvrij verklaard.

De keizer kwam naar Gent, en zijn bestraffing gaf de Gentenaars voor altijd de bijnaam van ‘stroppendragers’.

17de EN 18de EEUW

In 1608 verleende de stad Gent nieuwe statuten aan *De Fonteine*. Deze wierp zich opnieuw op als hoofdkamer in Vlaanderen.

Vanaf 1789 huurden zij van de herbergier Neerman de schouwburg genaamd Parnassusberg, gelegen op de Oude Houtlei. Dit lokaal werd in 1807 gesloten, wegens het verbod van de Franse bezetter om nog vertoningen te geven in het Nederlands, maar werd in 1812 plechtig heropend. *De Fonteine* was – wellicht mede dankzij de invloed van Egidius Norbert Cornelissen – de enige Kamer die van het Franse bestuur de toelating kreeg om haar activiteiten te hernemen.

In 1848 verloor de Parnassusberg zijn oorspronkelijke bestemming als schouwburg en werd het lokaal een danszaal. Vanaf dan traden de Fonteinisten, samen met andere toneelgezelschappen, op in de nieuwe Minard-schouwburg.

In de woelige periode van 1790 kenden de Staten van Vlaanderen nieuwe privileges toe, zowel aan de vier hoofdgilden als aan *De Fonteine*, maar deze moesten als tegenprestatie instaan voor de publieke veiligheid in de stad. In 1814 kregen ze, alle vijf, als dank hiervoor, vanwege het Gentse stadsbestuur, twee medailles aangeboden die uniek zijn en nog steeds in het bezit van de vereniging.

19de EEUW

Tijdens het Franse bewind gingen de opvoeringen verder, spijs de tegenstand. Het was pas vanaf 1804 dat de Fonteinisten zich neerlegden bij de voorwaarden van de overheid en daardoor Vlaamse voorstellingen mochten organiseren.

In zijn besluit van 26 juli 1819 kende Willem I hun de titel ‘Koninklijk’ toe.

Door hun protestantse inslag kenden ze een grote bloei tijdens het Nederlands bewind. Na de onafhankelijkheid van België werd de situatie om verschillende redenen heel wat moeilijker. *De Fonteine* moest het ontslag verwerken van haar belangrijkste acteur, Karel Onderet, en raakte tussen 1837 en 1840 haar zaal in de Parnassusberg kwijt. In 1840 trokken een aantal leden weg en richtten samen een nieuw gezelschap *Broedermin en Taalijver* op, onder de leiding van Karel Onderet en Hippoliet van Peene.

Minard-schouwburg
(tekening Bevel)

Pas vanaf 1841 kwam *De Fonteine* terug tot bloei, hoofdzakelijk dankzij de aanstelling van Jan Frans Willems tot voorzitter in 1842. Deze periode werd vooral gekenmerkt door de deelname aan diverse wedstrijden, zoals blijkt uit de vele gewonnen medailles.

Jan Frans Willems was voorzitter van *De Fonteine* van 1842 tot aan zijn overlijden in 1846. Hij was een voorvechter van het gebruik van het Nederlands, en moedigde het schrijven en opvoeren van oorspronkelijk Nederlands toneel aan. In de tweede helft van de 19de eeuw bracht *De Fonteine* haar opvoeringen in de Minard-schouwburg, maar naar het einde van deze eeuw verminderde de toneelactiviteit sterk door de oprichting van het Nederlands Toneel in 1871; *De Fonteine* evolueerde langzaam in de richting van een studiegenootschap, enkel nog vertegenwoordigd op grote evenementen, zoals het landjuweel.

20ste EEUW

In 1913 werkten ze mee aan de feesten en aan de stoet ter gelegenheid van de 300ste verjaardag van de Sint-Michielsgilde. Hun toenmalige euverdeken Joseph Maertens werd in de oude klederdracht gefotografeerd.

Joseph Maertens

Ook de andere oude Gentse Rederijerskamers hernamen hun activiteiten:

- *Sint-Agnete*, heropgericht 20 oktober 1938, confirmatie 21 januari 1945; bestaat vandaag niet meer
- *Jhezus metter Balsemblomme*, heropgericht 27 oktober 1940
- *Marien Theeren*, confirmatie 4 juni 1944
- *Sinte-Barbara*, heropricting 27 oktober 1940.

Tot 2005 waren de Fonteinisten gehuisvest in een lokaal in het Sint-Elisabeth-begijnhof, om vanaf dan hun intrek te nemen in het voormalige stadsarchief in de Abrahamstraat dat ter beschikking werd gesteld aan diverse verenigingen.

Sinds 1943 geeft *De Fonteine* jaarboeken uit, gewijd aan geschied- en letterkundig onderzoek van oudere en nieuwere rederijersliteratuur en cultuur.

DE MEDAILLES

De vereniging heeft in haar eigen patrimonium een groot aantal penningen die een goed beeld geven van de activiteiten van *De Fonteine*, voornamelijk gedurende de 19de eeuw. Een aantal ervan worden hier besproken en aangevuld met enkele historisch belangrijke stukken uit andere verzamelingen. De stukken worden chronologisch beschreven.

Anderzijds zijn in het patrimonium van *De Fonteine* ook gewone gedenkpenningen terug te vinden, die waarschijnlijk werden geschonken aan al de maatschappijen die aanwezig waren op de betrokken inhuldigingen en feesten in Gent of elders. Aangezien er geen rechtstreeks verband is tussen deze stukken en de (toneel)activiteiten van *De Fonteine*, worden ze voor deze studie buiten beschouwing gehouden.

In 1881 maakte de toenmalige hoofdman van de maatschappij, P.W. Bevel, een kroniek op van de geschiedenis van *De Fonteine*. Dit werk, dat volledig met de hand is geschreven, bevat gravures van de penningen die tot dan toe in hun bezit waren. Deze gravures zijn soms heel wat duidelijker dan een foto, daarom worden ze in sommige gevallen in deze studie als afbeelding gebruikt. Tevens worden er stukken in afgebeeld die thans niet meer aanwezig zijn in de verzameling.

Tekening door Armand Heins van P.W. Bevel als lid van de Cercle Artistique et Littéraire

De voormalige hoofdman van *De Fonteine*, Freddy Van Besien (†), maakte reeds in 2000 een gedeeltelijke inventaris op van de penningen. We verwijzen naar het nummer van deze inventaris, met een vermelding of het stuk in kwestie nog deel uitmaakt van hun patrimonium. Enkele jaren later werden immers bij een inbraak in het lokaal een aantal belangrijke medailles gestolen. Een groot deel ervan zijn nadien gerecupereerd, maar een klein aantal niet.

Dit heeft het bestuur van *De Fonteine* er toe aangezet hun verzameling medailles onder te brengen in het Gentse stadsmuseum STAM. Deze stukken blijven als dusdanig echter deel uitmaken van het patrimonium van de vereniging.

1. Gemeenschappelijke penning van *De Fonteine* en *Maria Theere* (1573)

Noch in de literatuur, noch in de archieven, is terug te vinden waarvoor deze penning gebruikt zou zijn geweest. Een opvallend gegeven is dat op de zijde met de fontein, als embleem van *De Fonteine*, niet hun leuze *Alst past, bi appetite* voorkomt, maar wel een Latijnse tekst *Verbum caro factum est*. Deze passage uit het evangelie van Sint-Jan, 'het woord is vlees geworden', werd voordien reeds gebruikt op penningen van de Wederdopers uit Munster, een van het rooms-katholieke geloof afgescheurde sekte. De fontein, die normaal wordt voorgesteld op een sokkel, is hier afgebeeld vanuit een kelk met daarop een kruis. Het is duidelijk dat de godsdienstonlusten die in die periode in Gent woedden niet vreemd zijn aan zowel het opschrift als de uitbeelding op de penning, vooral omdat vele leden van de rederijderskamer zich afkeerden van het rooms-katholieke geloof.

Camille Picqué stelt in zijn bespreking van deze penning in de *Revue de la Numismatique belge* van 1869, dat deze zou zijn uitgegeven ter gelegenheid van de inname van Haarlem door de hertog van Alva. Deze bewering is enkel gebaseerd op het feit dat deze inname plaatsvond in hetzelfde jaar als dat op de penning. Geen enkel verband met Gent of met de Gentse rederijderskamers werd hierbij aangetoond, waardoor men toch enig voorbehoud moet maken bij deze hypothese.

Een andere mogelijkheid zou zijn dat de penning niets te maken heeft met de rederijderskamer *De Fonteine*. De afbeelding van een fontein wordt inderdaad ook in andere contexten gebruikt. De keerzijde, met de lelie, het zinnebeeld van de rhetoricakamer *Maria Theeren*, en het jaartal 1573, laat wel toe deze penning toe te wijzen aan deze bevriende Gentse rhetoricakamer.

A_v Centraal is een kelk geplaatst met daarin een kruis met een cirkel op de kruising en met twee stralen water die van op de bovenzijde van het kruis in de kelk vallen; rondom **VERBVM:CARO FACTVM•EST**; bovenaan naast het kruis links een ★ en rechts een ☽ en naast de fontein zijn een **F** (links) en een **L** (rechts) ingeslagen; op de kelk staat de letter **D**

R_v In een siervaas staat een lelie met drie bloemen en met ernaast links **15**, en rechts **73**, en met rondom **SICVT•LILIVM – INTER•SPINAS**

Rond – koper – Ø 28,4 mm.

2. Penning geschonken door het Gentse Stadsbestuur voor het bewaren van de openbare veiligheid (1814)

De privileges die de Staten van Vlaanderen in 1790 verleenden aan de vier Gentse hoofdgilden en de Rhetoricakamer *De Fontaine*, stipuleerden als tegenprestatie het instaan van de openbare veiligheid te Gent in deze woelige periode. In de gemeenteraadszitting van 25 juli 1814 werd beslist om de vier hoofdgilden (*Sint-Joris*, *Sint-Sebastiaan*, *Sint-Antonijs* en *Sint-Michiel*) en de rederijkerskamer *De Fontaine* te belonen voor hun bijdrage in het bewaren van de rust en de orde in de stad. Op 1 augustus 1814 kende de stad Gent hen een beloning toe, met name een zilveren medaille. Deze medaille werd door de eerste magistrat van het departement opgehangen aan de vlag van elke maatschappij. Door een openbare aanplakbrief werden de inwoners van Gent hiervan op de hoogte gebracht, waarbij tevens gesteld werd dat de begunstigden deze medaille, bevestigd aan hun vlag, bij iedere uitgang mochten meedragen.

Zowel *De Fontaine* als de schermgilde *Sint-Michiel* hebben hun exemplaar nog in bezit. De stukken van de drie andere hoofdgilden zijn ondergebracht in het Gentse stadsmuseum STAM.

De Gentse graveur P.J.J. Tiberghien werd reeds voordien aangesproken, en hij ontwierp, naast het Gentse wapenschild op de voorzijde, een verschillende keerzijde voor elke begunstigde maatschappij, met hun eigen wapenschild. De ontwerpen hiervoor bevinden zich in de Gentse Universiteitsbibliotheek. Door het overlijden van Tiberghien werden de penningen uitgevoerd door zijn leerling Liévin De Bast.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A√ Het Gentse wapenschild is omgeven door een open krans van twee laurier-takken, onderaan gestrikt; rondom bovenaan PRO PUBL. TRANQUILL. FORTITER ASSERTA

R√ Een gevierendeeld wapenschild met de uitbeelding van twee bloemen, een lier en een gevleugeld paard, met er rond een gesloten laurierkrans, onderaan gestrikt, staat bovenop een staf met een lier en een andere met een paard, vier vlaggen; boven de lauwerkrans, een krans van sterren en rondom bovenaan GANDA MEMOR; onderaan horizontaal MDCCCXIV

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een concave boord en met bovenaan een lus met draagring.

Graveur: Liévin De Bast.

Rond – zilver – Ø 65,4 mm – 64,6 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine*.

3. Penning geschonken door J. della Faille voor het bewaren van de openbare veiligheid (1814)

Vanwege Jos della Faille, hoofd van de Burgerwacht, mochten de vijf begunstigen een tweede medaille in ontvangst nemen. Enkel *De Fontaine* is nog in het bezit van deze medaille. De stukken van drie hoofdgilden zijn, net zoals de vorige medaille, ondergebracht in het stadsmuseum STAM, terwijl het exemplaar van de schermgilde *Sint-Michiël* jammer genoeg verloren ging tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Centraal een rechtopstaande degen, onderaan versierd met twee laurier-takjes en een strik; boven de degen QUOD; links en rechts van de degen COMITI JOS. – DELLAFAILLE | ALTERI EX LEG – URB. DUCIB^s | PIGNUS HOC – GRATITUD^s | PRAETOR ET – MUN. GAND. | SOLENN. – OBTULERE; onderaan I AUG. MDCCCXIV

R_v SOCIIS | RHETORICES, | ALLISQ.URB.LEG.INSCRIPTIS | QUORUM OPE ET CURA | TRANQUILLITAS PUBL. | FUIT ADSERTA. | DECUS REFERENDUM | CENSUIT | GRATAN.MON. | DD.

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een concave boord en met bovenaan een lus met draatring.

Net zoals de medaille vanwege de Stad, werd ook deze gegraveerd door Liévin De Bast naar een ontwerp van zijn meester P.J.J. Tiberghien.

Rond – zilver – Ø 55,8 mm – 52,8 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine*.

4. Penning gewonnen te Oudenaarde voor de Eerste Prijs voor Treurspel (1819)

De rhetoricamaatschappij van Oudenaarde organiseerde begin september 1819 een wedstrijd voor de verschillende toneeldisciplines. De Fonteinisten kaapten twee prijzen weg: naast de Eerste Prijs voor het Treurspel *Mahomet* bekwamen ze ook in de categorie Blijspel de Eerste Prijs met *De jongheyd van Hendrik V*.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Centraal een lier, omgeven door een open krans van twee laurietakken die onderaan gestrikt zijn; rondom bovenaan **SCHOONE KONSTEN** en onderaan **AUDENAERDE**

R_v Rondom bovenaan **TONEEL = STRYD**• en horizontaal **1st PRYS** | *Treur = Spel* | en rondom onderaan tussen twee hoornen des overvloeds **1819**

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een cirkel van streepjes en met bovenaan een lus met draagring; op de voorzijde van de ring is een zilvermerk (lauriertakje) ingestempeld, en op de lus een makersteken.

Rond – verguld zilver – Ø 43,7 mm – 19,2 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 62).

5. Penning gewonnen te Oudenaarde voor de Eerste Prijs voor Blijspel (1819)

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V Centraal een lier, omgeven door een open krans van twee lauriertakken die onderaan gestrikt zijn en met rondom bovenaan **SCHOONE KONSTEN** en rondom onderaan **AUDENAERDE** -

R_V Rondom bovenaan, **TONEEL STRYD**• en horizontaal **1er PRYS** | *Bly = Spel*
| en rondom onderaan tussen twee takken **1819**

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een cirkel van streepjes en met bovenaan een lus; op de voorzijde van de ring is een zilvermerk (lauriertakje) ingestempeld, en op de lus een makersteken.

Rond – verguld zilver – Ø 39,1 mm – 15,0 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 64).

6. Eenzijdige penning met vermelding 'Koninglyke', z.j. (na 1819)

Op 26 juli 1819 kende Willem I aan *De Fontaine* de titel van Koninklijk toe. Dit gebeurde tijdens zijn bezoek aan Gent in het kader van zijn rondreis in de Zuidelijke Nederlanden.

Dit ongedateerd eenzijdig stuk, dat mogelijk dienstig was om ergens op aangebracht te worden, vermeldt uitdrukkelijk de nieuwe titel en heeft een prominente, grote koningskroon boven de fontein.

A_V Centraal de fontein op stenen bassin staande op een sokkel met erboven een grote koningskroon en met op de sokkel links GENT, vooraan FONTEINISTEN en rechts 1448; rondom naast de fontein ALST PAST (links) BI APE-TITE (rechts) en rondom, tussen een verhoogde cirkel en de buitenrand, KONINGLYKE MAETSCHAPPY VAN RHETORICA TE GENT. ✱

R_V Verdiepte doordruk van de voorzijde.

Rond – brons – Ø 43,2 mm.

7. Penning gewonnen door Dhr. Cowie voor ‘boertige uitgalming’ (1837)

Op 20 september 1837 werd door de burgemeester en schepenen van de stad het feestprogramma bekendgemaakt voor de inhuldiging van de spoorlijn Gent-Dendermonde. Een afvaardiging bestaande uit drie personen (Dhrn. Verhaeghe-De Naeyer, Grenier-Lefebvre en Claes de Cock) werd naar Brussel gestuurd om de koninklijke familie uit te nodigen op deze feesten.

De inhuldiging had plaats op 23 september 1837 met de bijhorende luister, discours, banketten, stoeten, bals, enz. Een groot aantal prominenten uit binnen- en buitenland waren aanwezig.

Om 16 uur kwam de ganse stoet, samengesteld uit vier treinen, het station binnen, getrokken door de locomotieven *Charles Quint*, *Rubens*, *Justus Lipsius* en *Godfried van Bouillon*. Vroeger droegen alle locomotieven inderdaad namen (net zoals schepen), maar door het grote aantal is deze gewoonte in de loop der jaren afgeschaft.

De Gemeenteraad, samengesteld uit een groot aantal orangisten, weigerde – zonder reden op te geven – een toelage te stemmen voor het vervaardigen van een herdenkingsmedaille. Er werd dan maar overgegaan tot inschrijving: voor 6 frank bekam men een bronzen en voor 20 frank een zilveren exemplaar.

De Gilden en wapenmaatschappijen van de stad richtten grote wedstrijden in. Ook de Rhetoricamaatschappij *De Fonteine* liet zich niet onbetuigd, en organiseerde met de steun van het stadsbestuur op 25 september een grote wedstrijd voor ernstige en boertige uitgalming (voordracht). Een eerste categorie waren de wedstrijden voor vreemdelingen, steden of gemeenten. Daarbij waren voor ernstige uitgalming een gouden en twee zilveren penningen te verdienen, en voor boertige uitgalming twee zilveren.

De tweede categorie betrof inwoners van de stad, met uitzondering van leden van de eigen vereniging. Voor deze deelnemers bestonden de prijzen uit drie zilveren penningen voor ernstige en twee zilveren voor boertige uitgalming.

Voor de wedstrijd boertige uitgalming voor vreemden kwam de heer Cowie uit Ninove als winnaar uit de bus; zijn prijspenning is bewaard gebleven.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Centraal een lier bovenop lauriertakken en staande op wolken met erboven een ovalen krans van acht sterren omgeven door stralen; rondom bovenaan KONINGLYKE MAETSCHAPPY VAN RHETORICA en onderaan, gescheiden van de bovenste tekst met langs beide zijden een ster, TE GENT

R_v Rondom een open krans van twee lauriertakken die onderaan gestrikt zijn en met erbinen de tekst 1STEN PRYS | BOERTIGE UITGALMING | TOEGEWEZEN AAN | M^R. COWIE | KAMPSTRYD | 1837

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een concave bord en met bovenaan een bol met draagring.

Rond – zilver – Ø 63,2 mm.

8. Kenteken voor de leden van *De Fonteine* (1841)

Sinds de Belgische onafhankelijkheid maakte *De Fonteine* een moeilijke periode door, ook financieel. Het aantal vertoningen nam af, en tijdens de toneelseizoenen 1834-1835 en 1835-1836 vielen de voorstellingen zelfs helemaal weg. Belangrijke acteurs scheurden zich af van de groep en stichtten een nieuwe toneelvereniging. Bovendien verloor *De Fonteine* tussen 1837 en 1840 haar zaal. Pas in 1841 kwam ze weer tot bloei. Er werd een nieuw reglement opgesteld, en vanaf 1842 nam Jan Frans Willems het roer in handen als hoofdman. Op de algemene vergadering van 26 april 1841 werd ook beslist dat alle leden een kenteken van de vereniging zouden dragen. In 1881

schreef P.W. Bevel in zijn kroniek dat het op dat ogenblik nog steeds werd gedragen. Het kenteken dat hij daarbij tekende heeft een rond draaglint, terwijl het teruggevonden exemplaar een driehoekig samengenaaid lint heeft.

Het verslagboek van bewuste vergadering vermeldt over het lint tevens letterlijk “[...] *vastgeecht aen een lint van twee aeneenvastgeegtzijnde couleuren wit en blauw* [...]”. Het hier afgebeelde exemplaar heeft een lint in de Gentse kleuren wit en zwart.

Het op de keerzijde ingeslagen merkteken, nl. een boogje met daaronder een horizontale lijn en de letter B, is dat van de Gentse zilversmid J.C. Bytebier. Deze was actief in de periode 1831-1868, maar omdat het kenteken pas in 1841 werd ingevoerd, situeert de datering van dit stuk zich dus tussen 1841 en 1868.

A_v Op vorm uitgesneden een fontein met drie stralen op twee niveaus en op stenen bassin staande op een sokkel met erop de tekst links GENT in het midden FONTEINISTEN en rechts 1448; boven de fontein is een koningskroon aangehecht bij middel van een scharniersysteem en met op de kroon een bolletje en een ring waaraan het zwart-witte lint is genaaid.

R_v Effen, met op de hoogte bovenaan de bassin een makersteken ingeslagen dat ook op de kroon ingeslagen is maar slechts gedeeltelijk zichtbaar is.

Op vorm uitgesneden – zilver – 53,1 mm (hoogte kenteken) – 27,3 mm (breedte van sokkel) – bovenaan is een zwart-wit lint in driehoekvorm genaaid – 75,3 mm (totale hoogte met lint).

Verzameling: Museum M (Leuven).

9. Penning voor de Eerste Prijs gewonnen door *De Fonteine* bij de maatschappij *Kunstliefde* te Brugge (1842)

In de zomer van 1842 organiseerde de Brugse toneelvereniging *Kunstliefde* een toneelwedstrijd. Voor het eerst sinds 1837 besloot *De Fonteine* aan een dergelijke wedstrijd deel te nemen. Tijdens de vergadering van het toneelcomité van 3 april 1842 werd besloten de stukken *De Lasteraar* en *Het Gelderse landmeisje* op te voeren.

Negen verenigingen hadden zich ingeschreven, waaronder drie Gentse: *Jong en Leerzuchtig*, *Broedermin en Taalijver* en *De Fonteine*.

Tijdens de vergadering van 20 september 1842 kon Willems meedelen dat *De Fonteine* de eerste prijs behaald had voor het toneelwerk *De Lasteraar*. De prijs bestond uit een gouden medaille en 250 frank. Voor Blij- en zangspel ging de eerste prijs naar *Broedermin en Taalijver*. Mevrouw Van Peene, echtgenote van de toneelschrijver Hippoliet Van Peene, kreeg de prijs als beste toneelspeelster.

Op 26 september werden de beide verenigingen aan het station te Gent plechtig onthaald door de maatschappijen en gilden van de stad.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

- A_v Centraal een schuin geplaatst wapenschild van Brugge bovenop een laurier-tak, een lier, een vlag en fakkel en allerlei toneelmateriaal en met rondom bovenaan MAETSCHAPPY VAN TOONEEL- EN LETTERKUNDE ONDER KENSPREUK en horizontaal onder de afbeelding KUNSTLIEFDE, | TE BRUGGE.
- R_v Rondom bovenaan TOONEELKUNDIGEN PRYSKAMP. en horizontaal 1ER PRYS | VOOR DE | TREUR- OF TOONEEL SPELEN | AEN DE MAETSCHAPPY | VAN RHETORICA | DE FONTEINISTEN TE GENT. (gebogen) | 1842.

Rond – goud – Ø 44,7 mm – 12,6 g.

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een boord met symmetrische figuren en met bovenaan een lus en een ring; op de lus is een makersteken (een A onder een horizontale figuur) ingestempeld.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 72).

10. Penning gewonnen door *De Fonteine* te Geraardsbergen (1845)

De toneelvereniging van Geraardsbergen *Voor Eer en Kunst* richtte in de winter van 1844-1845 wedstrijden in voor toneel die liepen over het ganse seizoen. Bij koninklijk besluit van 21 december 1844 bekwamen ze een subsidie van 300 frank om de kosten te dekken.

De Fonteinisten veroverden er dit prachtig stuk.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V Centraal is schuin een toneelmasker geplaatst waarvan de hoed versierd is met lauriertakken en met rondom bovenaan TOONEELKUNDIGE FESTIVAL en onderaan GEERARDSBERGE 1844-1845

R_V AEN DE | KONINGE MAETSCHAPPY | VAN RETHORICA | DE FONTEINISTEN, | TE GENT.

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met symmetrische figuren en een concave boord en met bovenaan een bol met draagring.

Rond – verguld zilver – Ø 57,2 mm – 33,1 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 44).

11. Erepennning van de rhetoricakamer *De Hoop*
uit Antwerpen aan *De Fonteine* (1847)

Te Antwerpen ontstonden in de 19de eeuw drie toneelverenigingen. *Liefde en Eendragt* werd gesticht tijdens de Franse overheersing en begon vanaf 1813 opvoeringen te geven; het was een maatschappij van deftige burgers waar het gewone volk geweerd werd. In dezelfde periode ontstond *Rhetorica* onder de kenspreuk *Jong en Leerzuchtig*, opgericht door eenvoudige burgers en ambachtslui. De jongste van de drie was *De Hoop*, gesticht in 1824 door plaatselijke neringdoeners, en ze probeerde de twee anderen de loef af te steken. Ze bloeide en werd vanaf 1828 de voornaamste en rijkste van de drie. Enkel zij had vrouwelijke toneelsterren; in de andere verenigingen moesten mannen in vrouwenkleding optreden. Vanaf de Belgische onafhankelijkheid vielen de opvoeringen dan een drietal jaren stil, maar in 1833 werd de activiteit hernomen.

Jean Butin, op de medaille vermeld als toneelbestuurder, was voordien acteur en vertolkte voornamelijk rollen van personages met een slecht karakter, wat schijnbaar overeenkwam met zijn eigen karakter dat allesbehalve vriendelijk was. Het leverde hem de bijnaam Jan Patat, de baardkrabber op.

Op 12 december 1847 waren de Fonteinisten te gast in Antwerpen, waar ze voor de eerste maal het stuk *Leon* opvoerden. De plaatselijke zaal *Théâtre des Variétés* was overvol en men had zelfs toeschouwers moeten weigeren. Men eindigde met een blijspel, maar tussen de twee stukken in werden de bezoekers bedacht met deze mooie medaille die speciaal voor *De Fontaine* was ontworpen en met hun embleem versierd.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V Centraal staat een vrouw met lang gewaad en een vogel in haar rechterhand met links van haar een deel van een zuil en rechts een anker; ze is omgeven door een open krans van lauriertakken die onderaan gestrikt is en met rond deze krans bovenaan *Maetschappij van Rhetorica de Hoop te Antwerpen*, en onderaan telkens in twee lijnen, links *de toneel bestuurder* | J. BUTIN, en rechts *de Voorzitter* | D. VERHAEGEN; bovenaan langs de rand VLAEMSCH TOONEEL en onderaan een ingeslagen zilvertéken (zwaardje).

R_V Centraal de fontein op stenen bassin staande op een sokkel met erboven een grote koningskroon; op de sokkel, links GENT, in het midden FONTEINISTEN, en rechts 1448; rondom de fontein bovenaan DE FONTEINISTEN en onderaan *Antwerpen den 12 december 1847.*; daarbuiten rondom, *Nut Kunstverbroedering opgedragen aen de Gentsche Koniglyke maetschappij van Rhetorica*

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord en met bovenaan een bol, met langs beide zijden een gebogen deel, en met een draagring.

Rond – verguld zilver – Ø 65,3 mm – 51,8 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 58).

12. Penning voor de 400ste verjaardag van *De Fontaine* (1848)

In zitting van 26 mei 1847 werd door het bestuur besloten het jaar daarop de 400ste verjaardag te vieren en wedstrijden te organiseren.

De feesten bestonden uit vier delen: 1) een festival voor verenigingen van dramatische kunst – 2) een wedstrijd voor literatuur (proza en gedicht) – 3) een wedstrijd voor voordracht – 4) een wedstrijd voor koren. Jacques Wiener werd aangesproken om de gedenkpenning te ontwerpen. Er waren medailles in goud, zilver en brons alsook geldprijzen te winnen. Elke deelnemer ontving bovendien een herdenkingsmedaille.

De medailles werden uitgereikt tijdens de feestzitting in de aula van de Universiteit. De zitting werd geopend door de heer Serrure, vice-voorzitter van de Fonteinisten en professor aan de Gentse Universiteit. De grote laureaat van het feest was Dhr. Eugène Zetterman voor zijn roman. Hij was een gewone arbeider en was, niettegenstaande een gemis aan goede scholing, toch opgeklommen tot de besten in de Vlaamse literatuur. Ook Mr. Van Duyse was één van de bekroonde laureaten. Het feest werd gesubsidieerd door staat, stad en provincie, en werd

afgesloten met een banket in de Minard-schouwburg. Tijdens het banket nam de burgemeester van Gent het woord en beloofde voor *De Fonteine* een vlag te laten vervaardigen door zijn familieleden.

Al de verenigingen die geholpen hadden bij de organisatie van de festiviteiten ontvingen een medaille met een dankbetuiging op de rand gegraveerd. Ook voor de laureaten van de wedstrijden werd hun naam op de rand ingegraveerd.

- A_v In het midden een fontein op stenen bassin staande op een sokkel met erboven een grote koningskroon; op de sokkel, links GENT, in het midden FONTEINISTEN, en rechts 1448, dat alles in een gothische driepas; onder de fontein, als 't past bi appetite; rondom in de uitsparingen van de omlijsting op een versierde ondergrond, links koninglyke, rechts maetschappij, onderaan van rhetorica en rondom een verhoogde boord.
- R_v In het middenveld, Dierhonderdjarig | Jubelfest | 1848 met erboven een brandende olielamp en onderaan twee lauwertakken onderaan samengebonden; rondom een verhoogde boord.

Graveur: Jacques Wiener.

Rond – Ø 50,3 mm

De medaille bestaat zowel met als zonder draagring. Deze bestaat uit een bol met draagring en is aan de hand van een plaatje op de rand gegeven.

Terugggevonden medailles met randgravure:

- DANKBEWYS AEN STE CECILE (verzameling STAM, inventaris nr. N.295 1/2)
- DANKBEWYS AEN 'T VLAAMSCHE GEZELSCHAAP (*idem*, nr. N.295 1/2)
- DANKBEWYS AEN: PROGRES MUSICAL (*idem*, nr. N.110 2/5)
- DANKBEWYS AEN S' ROCHTUS (*idem*, nr. N.110 3/5)

- DANKBEWYS AEN ORPHEUS (*idem*, nr. N.110 4/5)
- DANKBEWYS AEN NEMIROD (*idem*, nr. N.110 5/5)
- DANKBEWYS AEN DIEN HERB PIR^e BLOMMAERT TE GENT (*idem*, nr. N.1759)
- DANKBEWYS AEN DE MELOMANEN (privé-verzameling)
- DRAMA, 2de PRIJS, K. ONDERIET, GENT (*idem*).

13. Penning Tweede Prijs voor Blijspel aan *De Fonteine* bij het 25-jarig jubelfeest van *De Hoop* uit Antwerpen (1849)

Eind september 1849 bracht de koning en de koningin een bezoek aan Antwerpen. Na hun aankomst per spoor bezochten zij de dierentuin naast het station.

Een gala in de grote schouwburg stond ook op het programma. Ook het groot toneelfestival werd met de tegenwoordigheid van de vorsten opgeluisterd. Het was georganiseerd door de twee grote Antwerpse toneelmaatschappijen in de *Théâtre des Variétés*. De maatschappij voor Rhetorica *Jong en Leerzuchtig* had reeds tijdens de Antwerpse kermis eind augustus een grote wedstrijd ingericht maar verleende ook haar medewerking aan de opvoeringen ter gelegenheid van het bezoek van het koningspaar. Het was tevens de gelegenheid voor *De Hoop* om hun 25-jarig bestaan luisterrijk te vieren. De Fonteinisten die in 1847 een verbroedering hadden afgesloten met *De Hoop* (zie nr. 11) waren ook van de partij en behaalden een Tweede Prijs voor Blijspel.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Centraal staat een opgezet gedeelte met de beeltenis van een vrouw met een lang gewaad die een vogel in haar rechterhand houdt, terwijl haar linkerarm rust op een anker; onder de vrouw *Antwerpen* en rondom boven de vrouw, en deszelfs Voorzitter D. Verhaegen; rondom in een tweede rij langs de rand bovenaan, 25 JARIG JUBELFEEST DER RHETORIQUE MAETS^y DE HOOP en onderaan, 1824 en onderaan een ingeslagen zilverteken (zwaardje); naast de 4 een onleesbaar gemaakt cijfer.

R_v Centraal staat opgezet het gekroonde wapenschild van Antwerpen met rondom erboven ❖TOONEELKUNDIGE PRYSKAMP.❖ | voor de blyspelen | 2de PRYS en onderaan aen de Koninglyke Maets^{py} | DE FONTEINISTEN TE GENT 1849

De plaat is gevat in een volle ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord en met bovenaan een bol met een draagring; op de buitenzijde van de ring is bovenaan een makersteken (letter D ?) ingeslagen.

Rond – zilver – Ø 60,5 mm – 56,8 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 52).

14. Penning Tweede Prijs voor Drama aan *De Fonteine* bij het 25-jarig jubelfeest van *De Hoop* uit Antwerpen (1849)

Op dezelfde wedstrijden behaalden de Fonteinisten ook de Tweede Prijs voor Drama. In tegenstelling met de vorige penning komt deze penning niet meer voor in het patrimonium van de vereniging, maar blijkens de gravure die Bevel

er in 1881 van geeft (p. 427-2), moet het stuk ooit wel deel hebben uitgemaakt van de verzameling. Vandaar dat we het hier dan ook vermelden.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Idem als nr. 13.

R_v Centraal staat opgezet het gekroonde wapenschild van Antwerpen met rondom erboven ❖TOONEELKUNDIGE PRYSKAMP.❖ | voor de Drama's | 2de PRYS en onderaan aen de Koninglyke Maets^{py} | DE FONTEINISTEN TE GENT 1849

De plaat is gevat in een volle ring, versierd een parelcirkel en een concave versierde boord en met bovenaan een bol met een draagring.

Rond – zilver – Ø ± 60,5 mm.

15. Penning voor de inhuldiging van de nieuwe vlag van *De Fonteine* (1850)

Tijdens het banket van de jubileumviering in 1848, in de Minard-schouwburg, beloofde hun erevoorzitter, burgemeester van Gent, Charles de Kerchove de Denterghem, een nieuwe vlag te schenken. Deze werd vervaardigd door familieleden; ze is nog steeds in het bezit van de vereniging en werd onlangs geres-taureerd. Op 1 juli 1850 om 10 h werd, ter gelegenheid van de gemeentefeesten in de stad Gent, de vlag plechtig overhandigd. Vele gilden en verenigingen van de stad, waarvan de burgemeester erevoorzitter was, waren verenigd vóór de Minard-schouwburg, vanwaar ze in stoet vertrokken naar het huis van de burgemeester in de Lange Meersstraat. Het bestuur nam er de vlag in ontvangst. De heren Onderreet en Van Duyse bedankten de dames die de vlag vervaardigd hadden. Het koor van het *Willems-genootschap* en de *Société Van Ryswijck* gaven liederen ten beste. Na de ontvangst begaf de stoet zich naar het stadhuis waar de vlag officieel werd erkend door de Gentse Magistraten. Een exemplaar van de herdenkingsmedaille in verguld zilver werd overhandigd aan de burgemeester, ter herinnering aan zijn schenking aan *De Fonteine*. Men begaf zich terug naar de Minard-schouwburg, waar de vlag tentoongesteld werd in het foyer tussen versieringen en bloemen. Dezelfde avond nog werden voorstellingen gegeven door diverse verenigingen. De Vlaamse letterkundige Prudens Van Duyse had een gelegenheidsstuk geschreven *De vane der Fonteinisten*.

Victor Lemaire graveerde een aangepaste keerzijde voor de penning van de maatschappij, oorspronkelijk ontworpen door Jacques Wiener (zie nr. 12). Ze werd uitgegeven in zilver en brons.

A_v In het midden een fontein op stenen bassin staande op een sokkel met erboven een grote koningskroon; op de sokkel, links GENT, in het midden FONTEINISTEN, en rechts 1448, dat alles in een gothische driepas; onder de fontein, als 't past bi appetite; rondom in de uitsparingen van de omlijsting op een versierde ondergrond, links Koninglyke, rechts maetschappij, onderaan van rhetorica en rondom een verhoogde boord.

R_v Bovenaan twee gekruiste vlaggen met erboven een lauwerkrans en eronder twee lauriertakken die samen gestrikt zijn; eronder DE VOORZITTER | C. DE KERCHOVE DE DENTERGHEM, | BURGEMEESTER VAN GENT, | SCHENKT | AEN DE MAETSCHAPPY | EEN EEREVAENDEL | DOOR ZYNE KINDEREN | VERVAERDIGD. | 1850; onderaan langs de rand LEMAIRE, TE GENT; rondom een parelcirkel en een geprofileerde rand.

Rond – Ø 50,3 mm.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (exemplaar in brons, inventaris nr. 6).

16. Penning voor het festival te Zottegem (1850)

Ter gelegenheid van de jaarlijkse kermis van 1850 te Zottegem had de plaatselijke rhetoricamaatschappij een groot toneelfestival georganiseerd. De festiviteiten gingen van start op zondag 18 augustus met een harmonie- en zangfestival waaraan 14 genootschappen deelnamen, waaronder twee Gentse, *De Verenigde Werklieden* en *De witte Kaproenen*. De maandag zou de toneelmaatschappij uit Deinze een optreden geven. De volgende zondag 25 augustus kwamen de Fonteinsten aan de beurt die er voor eerste maal het drama *De Familie Dyckmans*, geschreven door Karel Onderreet, zouden vertonen. Hun optreden genoot veel bijval, en ze mochten van de inrichters een zilveren medaille in ontvangst nemen.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Onder een stralende ster, *Maetschappij* | van | **Rhetorika** | te | *Zottegem*

R_v Onder een sierkrul **FESTIVAL**. omgeven door arabesken, **1850** en onderaan langs de rand een ingeslagen makersteken (B of R onder een voorwerp).

De plaat is gevat in een brede holle ring, versierd met een parelcirkel twee cirkels met siermotieven, een concave versierde boord, en met bovenaan een bol met een draagring.

Rond – zilver – Ø 54 mm – 32,1 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 49).

17. Penning voor de Eerste Prijs voor Blijspel bij
de maatschappij *Kunstliefde* uit Brugge (1850)

In september 1850 zouden te Brugge grote feesten doorgaan. De aanleiding was een grote landbouwtentoonstelling, maar het Brugse stadsbestuur wou deze uitbreiden om ze even luisterrijk te maken als de Simon Stevinfeesten vier jaar voordien. Al de Brugse verenigingen zouden hieraan meewerken, en de praalwagens van de stoet bij de vorige feesten werden vanonder het stof gehaald om een nieuwe stoet te realiseren. Ook de koning werd uitgenodigd om deze te komen bewonderen, maar hij nam echter niet deel aan het afsluitend banket. De gezondheidstoestand van de koningin was precair en ze zou enkele weken nadien overlijden.

De koormaatschappij organiseerde een zangwedstrijd, waaraan ook Gentse koren deelnamen. Wat toneel betreft waren twee organisaties in de running. Zowel *Yver en Broedermin* als *Kunstliefde* zouden hun steentje bijdragen. De eerste hield wedstrijden voor het schrijven van poëzie met als thema 'De Landbouw', waarvoor veertien stukken binnengekomen waren. Voor proza was het thema 'Verhandeling over de toestand der kunsten en wetenschappen onder Philips van Bourgondië', en dat leverde 6 inzendingen op. De derde opgave ging over alleenspraak, en daarvoor waren 27 gegadigden om de prijzen weg te kapen.

Kunstliefde organiseerde een wedstrijd voor blijspelen, maar door het grote succes van *Yver en Broedermin* hadden zich slechts twee deelnemende groepen ingeschreven, waaronder de Fonteïnisten. Ze voerden het stuk *Gallomanie* op, geschreven door Karel Onderet. Niettegenstaande de geringe opkomst behaalden de Fonteïnisten vier medailles. Naast de eerste prijs voor de vereniging zelf kregen K. Onderet en N. Destanberg een eremetaal als beste toneelspelers en Lucie Laquet als beste toneelspeelster.

- A_v Een lier is omgeven door stralen en staat op een wolk met allerlei schouwspelattributen; links en rechts een vlagstandaard waarop resp. het wapenschild van Brugge, gehouden door een leeuw en eronder een banderol met S.P.Q.B., en een diagonale arcering met in het midden een verticale waarop KUNST | LIEFDE; links is een eikentak en rechts een lauriertak en met rondom een geprofileerde rand.
- R_v Binnen een krans van een eikentak (links) en een lauriertak (rechts) die onderaan samen gebonden zijn, is ingegraveerd TOONEELKUNDIGEN | PRYSKAMP | VAN BLYSPELEN | 6^{DE}N 8^{DE}R 1850 | ——— | EERSTE PRYS en met rondom een geprofileerde rand.

Rond – zilver – Ø 43,7 mm – 25,6 g. Bovenaan een siermotief met draagring.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 34).

18. Erkenstenispenning van de maatschappij *Kunstliefde* uit Brugge (1850)

Bij de wedstrijden voor blijspelen ontving *De Fonteine* ook deze erkenstenispenning:

A_v Zelfde als nr. 17.

R_v Zelfde als nr. 17 maar met de gravure TOONEELKUNDIGEN | PRYSKAMP | VAN BLYSPELEN | 6^{DE}N 8^{DE}R 1850 | ——— | ERKENTENIS AEN DE MAETS^{PE}Y | FONTEYNISTEN | TE GENT en met rondom een geprofileerde rand.

Rond – koper – Ø 43,7 mm – bovenaan een siermotief met draagring.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 60).

19. Penning voor het toneelfestival te Sint-Niklaas (1853)

Reeds in augustus 1529 namen de *Rethorisiënen van Temssche ende Sente Niclaus* deel aan de kermisommegang in Dendermonde.

Op 10 februari 1537 werd het *gheselschap vande Gaudt blomme* gedoopt door *de Fonteine*, en in 1610 werd de kamer door *De Fonteine* erkend als hoofdkamer van het Land van Waas, waardoor ze het recht kreeg nieuwe kamers in haar gebied te dopen. In 1611 doopte ze de kamers van Elversele en Nieuwkerken.

De rederijkerskamer *De Goudbloem* uit Sint-Niklaas had als zinspreuk *Simpel van Sinne* en als patroonheilige *Zoete Naam Jezus*.

In het seizoen 1852-1853 richtten ze een festival in waar de Fonteinisten deze penning veroverden, een effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V Centraal is een versiering opgezet bestaande uit een lier onder een stralende ster met links en rechts ervan een toneelmasker met daartussen een rol met de tekst GOUDBLOM | S^T NICOLAES en dat alles bovenop een lauwerkrans; gravure rondom, bovenaan TOONEELKUNDIG FESTIVAL. S^T NICOLAES., onderaan 1852 – 53., en rechts langs de rand een ingeslagen zilvermerk (zwaardje).

R_V *Het gemeentebestuur | aen de maetschappij | Van Rhetorika | de Fonteinisten | VAN GENT.* (rondom onderaan).

De plaat is gevat in een brede holle ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord en met bovenaan een kroon, bevestigd met twee sierkrullen, en een draagring met instempeling.

Rond – verguld zilver – Ø 68,2 mm – 42,0 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 56).

20. Penning voor het toneelfestival ingericht door de maatschappij
Arm in de Borze en van zinnen Jong uit Veurne (1854)

In het seizoen 1853-1854 namen de Fonteïnisten deel aan het festival te Veurne georganiseerd door de plaatselijke toneelvereniging.

Begin 1854 gaven ze tevens in de Minard-schouwburg een vertoning ten voordele van de arbeiders zonder werk. Ze voerden er *De Gevolgen der Voordeelen* op, een drama in twee bedrijven, gevolgd door het blijspel *Alexius onderden trap*.

A_v Op een opkrullend veld staat het gekroonde wapenschild van Veurne met ernaast langs elke kant een lauriertak en met rondom een geprofileerde rand. Langs de rand *VILLE DE FURNES* en onderaan links *J. WIENER*.

R_{v1} Binnen een krans van ineengestrengelde eiken- en lauriertakken is ingegraveerd *KON: MAET: | VAN | RHETORIKA | ARM IN DE BORZE | EN VAN ZINNEN JONG | FESTIVAL | 1853 1854* (de eerste en de laatste zin volgen de krans) en met rondom een geprofileerde rand.

R_{V2} Zoals R_{V1}, maar met tekst KON: MAET: VAN | RHETORIKA | ARM IN DE BORZE | EN VAN ZINNEN JONG | FESTIVAL | 1853-1854 (de eerste en de laatste zin volgen de krans) en met rondom een geprofileerde rand.

Graveur: Jacques Wiener.

Rond – verguld brons – bovenaan een bol met draagring (thans verwijderd).

Twee exemplaren:

- 1) met extra buitenrand, Ø 52,9 mm. Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 45).
- 2) met gewone rand, Ø 51,0 mm. Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 46).

21. Penning voor de Eerste Prijs voor Blijspel
bij *Yver en Broedermin* uit Brugge (1855)

Yver en Broedermin werd gesticht op 24 november 1822. In tegenstelling tot de meer elitaire toneelvereniging *Maatschappy van Vaderlandsche Taal en Letterkunde* bestond ze uit burgers en lagere ambtenaren, voor wie het gebruik van het Nederlands noodzakelijk was. Ze kwamen wekelijks samen voor voordrachts-oefeningen, deftige en boertige uitgalmingen. Later ging het steeds meer om toneeloefeningen. Daarnaast namen ze ook deel aan wedstrijden van andere genootschappen en richtten er zelf ook in. De toneelspelen werden vaak opgefleurd met zang. Op het einde van de 19de eeuw was hun rol uitgespeeld, en *Yver en Broedermin* hield op te bestaan rond 1880.

In juli 1855 richtten ze wedstrijden in voor meerdere toneeldisciplines. De Fonteinisten behaalden de Eerste Prijs zowel voor Blijspel als voor Drama.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

- A_V Centraal is een versiering opgezet bestaande uit een bijenkorf, staande op een verhoog, waarop een stok staat met bovenaan een brandende toorts, de stok wordt gehouden door twee naakte figuren; gravure rondom, bovenaan YVER EN – BROEDERMIN, onderaan BRUGGE, en rondom een cirkel met siermotieven.
- R_V TOONEEL KUNDIGE KAMPSTRYD | **Blijspel** | *Eerste Prijs* | AEN DE | *Maatschappy* | *de Fonteinisten* | **TE GENT** | 25 JULY 1855 (de eerste en de laatste zin volgen de rand). Boven de laatste n in *Fonteinisten* staat een zilverteken (zwaardje).

De plaat is gevat in een ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord, met bovenaan twee sierkrullen met ertussen een bol (de draagring ontbreekt).

Rond – verguld zilver – Ø 51,4 mm – 24,0 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 69).

22. Penning voor de Eerste Prijs voor Drama
bij *Yver en Broedermin* uit Brugge (1855)

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A₇ Zoals nr. 21.

R₇ TOONEEL KUNDIGE KAMPSTRYD | Drama | Eerste Prijs | AEN DE |
Maatschappij | *de Fonteinisten* | **TE GENT** | 25 JULY 1855 (de eerste en de
laatste zin volgen de rand).

De plaat is gevat in een ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord, met bovenaan twee sierkrullen met ertussen een bol en draagring.

Rond – verguld zilver – Ø 51,7 mm – 25,3 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 43).

23. Penning voor de Eerste Prijs in de wedstrijd voor Blijspelen
bij de maatschappij *De Dageraad* uit Antwerpen (1855)

Tijdens de jaarlijkse kermis van Antwerpen van 1855 organiseerde de toneelmaatschappij *De Dageraad* op zondag 19 augustus een wedstrijd voor blijspelen. De Gentse afvaardiging bestond uit *De Fonteine* en *Broedermin en Tael-yver*. Daarnaast was ook de Brusselse vereniging *De Wyngaerd* van de partij. De Fonteinisten voerden het stuk *Gallomanie* op, en behaalden daarmee de eerste prijs met drie tegen twee stemmen van de vijfköppige jury. *Broedermin en Tael-*

yver werden met eenparigheid van stemmen tweede met hun opvoering van het stuk *Twee hanen en eene Hen*. De Brusselaars, die hetzelfde stuk opvoerden als *De Fonteine*, moesten genoegen nemen met de derde plaats.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Rondom bovenaan *Tooneel Maetschappy*. | horizontaal DE DAGERAED. | *Antwerpen* | 1855

R_v Rondom bovenaan *Kampstrijd Voor Blyspelen* | 19. Augustus. | 1^e Prijs

De plaat is gevat in een holle ring, versierd met een parelcirkel en een concave versierde boord, met rondom sierkrullen met bovenaan een opgewerkte kroon met draagring (de gravure toont verkeerdelijk een bol met draagring). Zowel deze ring, de buitenste versieringen als de kroon bovenaan zijn beschadigd, en het plaatje is op vier plaatsen vastgesoldeerd in de ring die eigenlijk iets te groot is en dus vermoedelijk niet origineel.

Rond – zilver – Ø 89,0 mm – 24,8 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 55).

24. Penning voor het vijftig jarig bestaan van de rhetoricamaatschappij
Voor Eer en Kunst uit Geraardsbergen (1860)

De rhetoricamaatschappij *Voor Eer en Kunst* uit Geraardsbergen vierde op zondag 9 februari 1860 haar vijftigjarig bestaan; tevens werd een stichtend lid, de heer Van Lul, in de bloemetjes gezet. De Fonteinisten waren uitgenodigd op deze viering, die begon met het afhaken van de gevierde aan zijn woning, waarna de heer Lemaitre, voorzitter van *Voor Eer en Kunst*, een banket aanbood aan beide verenigingen. Nadien volgden enkele opvoeringen door de twee toneelmaatschappijen die veel bijval genoten.

De heer Van Lul ontving nadien een zilveren snuifdoos van het bestuur van zijn vereniging, maar ook van de Fonteinisten mocht hij een penning in ontvangst nemen. De heer De Cock, burgemeester van Geraardsbergen, bedankte *De Fonteine* voor hun aanwezigheid op deze viering en overhandigde een penning die speciaal voor hen was gemaakt.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A√ Rondom bovenaan VYFTIGJARIG JUBELFEEST | horizontaal der | MAETSCHAPPY | VAN | RHETORICA | Voor Eer en Kunst | 5 February | 1860. Links bovenaan is een zilvermerk (zwaardje) ingestempeld.

R√ AEN DE | KONINGLYKE | MAETSCHAPPY | . van . | RHETORICA | DE | Fonteinisten | ——— | Gent.

De plaat is gevat in een holle ring, met een parelcirkel tussenin, en een boord versierd met bloemen en vruchten, en met bovenaan twee sierkrullen en een kroon met draagring.

Rond – verguld zilver – Ø 60,7 mm – 21,9 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 57).

25. Penning voor het toneelfestival van de *Vlaemsche Ster* uit Ieper (1861)

De Ieperse toneelkring de *Vlaemsche Ster* werd gesticht in 1857 met als kenspreuk *Kunst Adelt*. Het Stedelijk Museum van Ieper bewaart hun vlag gedaateerd uit 1925, waarop naast de prominent grote gekroonde ster, verwijzend naar hun titel 'Koninklijk', ook de hallen staan afgebeeld, links in de toestand van vóór Wereldoorlog I, en rechts na de verwoesting. Reeds enkele jaren na hun oprichting organiseerde de *Vlaemsche Ster* in 1861 een toneelfestival. Zowel Brusselse, Antwerpse als Gentse verenigingen kwamen naar Ieper. De

eerste serie eindigde op 1 mei met de opvoering van de Brusselse maatschappij *Morgenstar*. *De Fontaine* kwam in de tweede serie op de planken en werd lauereaat. De stad Ieper bestelde in 1853 bij Jacques Wiener een speciale medaille, met het stadswapen op de voorzijde en een lauwerkrans op de keerzijde. Deze medaille kon voor allerlei evenementen gebruikt worden. Ook bij dit festival werd ze uitgereikt mits een aangepaste gravure op de keerzijde.

- A_v Bovenop een opkrullend veld staat het wapenschild van Ieper gehouden rechts door een staande leeuw die naar rechts kijkt en een kanon op zijn schouder houdt en dat alles omgeven rechts en links door een lauvertak en met rondom een geprofileerde rand.
- R_v Binnen een krans van twee lauvertakken die onderaan samen gestrikt zijn, is ingegraveerd 1861 | *Toneelkundig* | *Festival* | 2^e Serie | – | *Vlaemsche* | *Ster* en met rondom een geprofileerde rand.

Graveur: Jacques Wiener.

Rond – zilver – Ø 40,3 mm – bovenaan is via twee gebogen baren een bol met draagring bevestigd aan de penning.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 36).

26. Penning voor de derde prijs voor Blijspel
bij *Yver en Broedermin* uit Brugge (1862)

Van 8 tot 10 september 1862 werd te Brugge het VII^{de} Nederlands taal- en letterkundig congres gehouden, op initiatief van zowel Noord-Nederlandse als Belgische letterkundigen. De heer Vrambout, gouverneur van West-Vlaanderen, nam de organisatie voor zijn rekening. In tegenstelling tot vorige edities wou hij grote festiviteiten als omkadering van het congres. De deelnemers werden onthaald aan het Brugse station door een stoet van de massaal opgekomen verenigingen. Na een ontvangst op de Burg begaven ze zich naar het gebouw van het provinciaal gouvernement, waar het eigenlijke congres kon starten. Ondertussen hadden talrijke wedstrijden plaats, zoals een muziekwedstrijd waaraan o.a. de Gentse maatschappijen *De Verenigde Werklieden* en *De Leie- en Scheldegalm* deelnamen. Bij de wedstrijd voor blijspelen, georganiseerd door de plaatselijke maatschappij *Yver en Broedermin*, waren de Gentse Fonteinisten van de partij, en ze eindigden op de derde plaats. Er waren tevens prijzen voorzien voor de vereniging met de mooiste kledij, het schoonste banier, het grootste aantal leden en van het verst komende.

De manifestaties werden afgerond door de organisatie van een groot banket voor 460 genodigden in de stedelijke concertzaal. Na de gebruikelijke toespraken overhandigde de heer Vrambout aan alle aanwezigen een gedenkpenning met het borstbeeld van Jacob Van Maerlant.

De prijsmedaille voor de toneelwedstrijd zelf kwam van de vereniging *Yver en Broedermin* en was versierd met hetzelfde logo als op deze uit 1855 (nr. 21-22).

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_v Centraal is een versiering opgezet bestaande uit een bijenkorf, staande op een verhoog, waarop een stok staat met bovenaan een brandende toorts; de stok wordt gehouden door twee naakte figuren; onder het verhoog BRUGGE en rondom bovenaan gegraveerd KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ IJVER EN BROEDERMIN.

R_v Rondom bovenaan VII NEDERLANDSCH TAALKONGRES. | horizontaal Prijskamp | xxx | **BLIJSPELEN** | 7-8 September 1862 | **Derde Prijs**

De plaat is gevat in een ring, met een concave versierde boord en met bovenaan twee samen gedraaide banden die bevestigd zijn aan een bol met draagring. Op de buitenzijde van de ring zijn een zilvermerk (zwaardje) en een makerteken (letter P) ingestempeld.

Rond – verguld zilver – Ø 49,6 mm – 22,4 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 42).

27. Penning voor het toneelfestival te Veurne bij de inhuldiging van de Stadsschouwburg (1863)

In 1863 werd te Gent op de Vrijdagmarkt het gloednieuwe standbeeld van Artevelde ingehuldigd. De Fonteinisten gaven bij deze gelegenheid een opvoering over deze Volksheld.

Ter gelegenheid van de inulidiging van de nieuwe schouwborg te Veurne organiseerde de plaatselijke retoricamaatschappij *Arm in de borze en van sinnen jong* een toneelfestival. Het festival zou lopen van 11 november 1863 tot april 1864. Naast vier verguld zilveren medailles waren ook geldprijzen van 60, 125 en 200 frank te verdienen.

Het programma zag er als volgt uit voor 1863: op 4 oktober, *De Fonteine* uit Gent, 25 oktober de *Vlaemsche Ster* uit Ieper, 8 november *Vreugd en Deugd* uit Lokeren, 29 november *De Kunst is ons Vermaek* uit Ieper, 13 december *De Wyn-gaerd* uit Brussel, en op 27 december *Kunstliefde* uit Brugge. In 1864 kwamen op de planken: op 10 januari *Roeyische barbaristen* uit Poperinge, 24 januari *Van Vroescepe dinne* uit Nieuwpoort, op tweede paasdag *De Morgenstar* uit Brussel, en ten slotte op 10 april *De Eik* uit Antwerpen. Er was echter een geschil i.v.m. het optreden van *Kunstliefde* uit Brugge. Zij zouden het stuk *Ogarita, of de wilde vrouw* ten tonele voeren, maar dit werd niet aanvaard door de organisatoren. Brugge weigerde echter af te zien van zijn keuze en werd aldus geëlimineerd.

Op de plechtige prijsuitreiking op 24 april 1864 werd de heer Gaspard Schram, van de maatschappij *De Eik* uit Antwerpen, bekroond als beste uitvoerder in het deftig vak voor zijn uitvoering in het stuk *Laurens Coster*. Voor het boertig vak werd de heer E. Posch van *De Morgenstar* uit Brussel de laureaat met zijn rol in het stuk *De Rykdom der Armen*. Als vrouwelijke actrice in het boertig vak werd mej. Em. De Weerd van de *Vlaemsche Ster* uit Ieper uitverkoren voor haar rol in *Twee Hanen en een Henne*.

Bijzondere prijzen werden toegekend, enerzijds aan de heer F. Broeckaert, van *Vreugd en Deugd* uit Lokeren, voor zijn rol in *De Bloedvlek*, en anderzijds, kregen de *Fonteinisten* eveneens een bijzondere prijs voor de beste samenhang en het natuurlijkste spel in het stuk *De Blinde*.

- A) Een rechterhand steek uit een beurs met daarop op een banderol EN VAN ZINNEN JONG; rondom bovenaan KONINGLYKE MAETSCHAPPY VAN RHETORICA en onderaan ★ VEURNE. ★ en met rondom een geprofileerde rand.

Rv Binnen een krans van twee lauriertakken die onderaan samen gestrikt zijn, is ingegraveerd DEFTIG VAK | BESTEN | SAMEN HANG en rondom tussen de krans en de geprofileerde rand, bovenaan FESTIVAL 1863 en onderaan ★ INHULDING STADS SCHOUWBURG. ★

Rond – zilver – Ø 43,5 mm – bovenaan een lusje.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 33).

28. Penning voor de Eerste Prijs voor Drama van de maatschappij
Voor Eer en Kunst uit Geraardsbergen (1868)

Net zoals in het seizoen 1844-1845 (zie nr. 10) richtte de toneelvereniging van Geraardsbergen in 1867-1868 wedstrijden in voor Drama en Blijspelen die liepen over het ganse winterseizoen. De Fonteinisten behaalden de Eerste Prijs voor Drama. Tevens mocht mevrouw Eugenie De Terre, lid van *De Fonteine*, te Geraardsbergen de prijs van beste toneelspeelster ontvangen.

Op 2 maart werden de leden van *De Fonteine* in het Zuidstation plechtig onthaald door talrijke maatschappijen, die er aanwezig waren met hun vlag en vergezeld door muziekkorpsen. Ze werden op het stadhuis ontvangen op een drink, waarop bestuurslid Karel Onderet het stadsbestuur bedankte voor de ontvangst. Een meer informele viering ging daarna door in het Minard-koffiehuis.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V MAATSCHAPPY VOOR EER EN KUNST. | *Wedstryd* | voor | *Drama's en Blyspelen* | 1867 = 68. | GEERARDSBERGEN. (de eerste en de laatste lijn volgen de rand).

R_V DRAMA | *Eerste Prijs* | *Maatschappij* | *de Fonteinisten* (boven de laatste *n* is een zilvermerk (zwaardje) ingestempeld) | GENT. (de eerste en de laatste lijn volgen de rand).

De plaat is gevat in een ring met een concave boord, en met bovenaan een draagsysteem bestaande uit verscheidene krullen en met bovenaan een ring; op de lus waaraan het draagsysteem is bevestigd is een zilvermerk (zwaardje) en een onleesbaar makersteken ingestempeld.

Rond – verguld zilver – Ø 53,3 mm – 20,1 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 68).

29. Penning voor de Eerste Prijs voor Drama van de maatschappij *Kruisbroeders* uit Kortrijk (1870)

De Kortrijkse toneelvereniging *De Kruisbroeders* heeft een eeuwenlange traditie. Ze ontstond als religieuze broederschap van de kapel van Sint-Niklaas in Kortrijk. In de 18de eeuw kende de rederijderskamer van het H. Kruis een grote bloei die in de 19de eeuw gehandhaafd bleef. In 1901 vierde de vereniging haar 500ste verjaardag.

Er waren reeds vroeger contacten tussen *De Fonteine* en de *Kruisbroeders*, want er zijn twee medailles gekend uit 1817 die door *De Fonteine* enerzijds aan de *Kruisbroeders* zelf en anderzijds aan één van hun actrices, Clara Hofman, zijn geschenken.

Gedurende het toneelseizoen 1869-1870 schreven de *Kruisbroeders* uit Kortrijk wedstrijden uit voor drama en voor blijspel. Naast de medailles waren tevens geldprijzen te winnen.

In de categorie drama werden de Fonteinisten eerste en ze ontvingen 500 frank. Ze werden gevolgd door Brusselse toneelgroepen met op de tweede plaats *De Wijngaard* en als derde *De Jonge Toneelliefhebbers*. Voor blijspel ging de overwinning naar de *Vlaemsche Ster* uit Ieper, gevolgd door *Vooruit voor Kunst* uit Lier als tweede en nogmaals *De Wijngaard* uit Brussel op de derde plaats.

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V De ingegraveerde tekst is omgeven door siermotieven *Koninklijke Maatschappij* | *de* | *Kruisbroeders* | van | **KORTRIJK** | *Prijskamp.* | 1869 – 1870 (de eerste en de laatste lijn volgen de rand).

R_V *Drama* | **I^{ste} PRYS** | *Maatschappij* | *DE* | *Fonteinisten* | **GENT** (de eerste en de laatste lijn volgen de rand).

De plaat is gevat in een ring met rondom siermotieven en een concave boord, en met bovenaan een draagsysteem bestaande uit verscheidene bladeren met bovenaan een bol met ring.

Rond – verguld zilver – Ø 65,8 mm – 33,4 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 53).

30. Penning voor het toneelfestival te Lokeren (1871)

De maatschappij *Vreugd en Deugd* uit Lokeren organiseerde een festival dat liep van eind 1869 tot begin 1871. De Fonteinisten kwamen eind november 1869 op de planken met een stuk dat uit het Duits vertaald was, met name *De Dochter van de Muzikant*. Ze hadden dit stuk twee weken voordien reeds met veel succes opgevoerd te Kortrijk.

- Aṽ Het wapenschild van Lokeren wordt gehouden door twee staande leeuwen met erboven een koningskroon en eronder op een banderol STAD LOKEREN en met rondom een geprofileerde rand, met onderaan WURDEN
- Rṽ Centraal staat een lier bovenop lauriertakken en allerlei attributen voor toneel en zang, en met bovenaan een stralende gezichtje; bovenop dit alles

op twee ingegraveerd banderollen: op de eerste **TOONEELFESTIVAL 1869-1871** en op de tweede **DE FONTEINISTEN – GENT** en eronder op een opkrullend blad **POLYMNIE**; rondom langs de geprofileerde rand **KONINKLIJKE RHETORIJKE MAATSCHAPPIJ : VREUGD IN DEUGD.** ☼

Rond – zilver – Ø 50,1 mm – 40,2 g – bovenaan een bol en draagring.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 40).

31. Penning voor de Tweede Prijs van de maatschappij
Hoop en Liefde uit Antwerpen (1875)

Tijdens de gemeentefeesten in juli 1875 werd, met twee jaar achterstand, het 425-jarig bestaan van *De Fontaine* gevierd met het inrichten van een toneelfestival in de grote schouwburg. Een achttal maatschappijen verleenden hun medewerking, waardoor de opvoeringen over drie dagen gespreid werden, maandag 12, dinsdag 13 en zondag 18 juli. De Nederlandse prins Frederik-Hendrik had een bijdrage van 250 gulden geschonken. Ook de Antwerpse maatschappij *Hoop en Liefde* was van de partij en bracht als laatste op 18 juli de eenakter *Een toneelspel op den buiten* ten tonele.

De Antwerpenaren organiseerden op hun beurt tijdens de Antwerpse kermis een prijskamp voor toneel en blijspelen in één bedrijf.

Op zondag 22 augustus kwamen reeds vier deelnemers aan de beurt. De opening was voor *Hoop en Liefde* zelf met het drama *Het Onbekende Meesterstuk*, gevolgd door *De Kruisbroeders* uit Kortrijk met het blijspel *De Gefopte Schoonvader*, waarna *De Ware Vlamingen* uit Ruisbroek het toneelstuk *Eene Studentliefde* brachten, om te eindigen met een blijspel *De Postiljon van Maria-Theresia*, gebracht door *Voor Eer en Kunst* uit Geraardsbergen. Op maandag 23 augustus

kwamen de Foneinisten op de planken met het stuk *Pieter de Matroos*. Nog twee groepen uit Lier en één uit Hasselt kwamen die dag aan de beurt. Op dinsdag 24 augustus streden nog een maatschappij uit Brussel, één uit Ieper, één uit Borgerhout en één uit Antwerpen voor de overwinning. Ook de slotdag 29 augustus was voorbehouden voor vier verschillende Antwerpse toneelgroepen. Na de laatste opvoering had de prijsuitreiking plaats.

De *Gazette Van Gent* meldde reeds op 30 augustus de overwinning van de Foneinisten met éénparigheid van stemmen. Dit bleek enigszins voorbarig, want toen bleek dat er geen winnaar was aangeduid maar dat de Foneinisten de tweede plaats moesten delen met *De Ware Vrienden* uit Hasselt. Niettemin werden de Gentse laureaten plechtig te Gent onthaald aan het Zuidstation.

A Het gekroonde wapenschild van Antwerpen is onderaan omgeven door twee lauriertakken, die onderaan samen gestrikt zijn, en met bovenaan rondom STAD ANTWERPEN en rondom een geprofileerde rand.

R Binnen een gesloten krans van lauriertakken is ingegraveerd TOONEEL MAATSCHAPPIJ HOOP EN LIEFDE. (rondom bovenaan) →•← | PRIJS-KAMP | 1875 | →•← | 2^e Prijs en met rondom een geprofileerde rand

Bovenaan gekrulde siermotieven (draagring ontbreekt).

Rond – verguld zilver – Ø 53,3 mm – 40,3 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 38).

32. Gedenkpenning van de maatschappij *Hoop en Liefde* uit Antwerpen (1875)

Op dezelfde wedstrijd kregen de Fonteinisten eveneens een gedenkpenning. In tegenstelling met de vorige penning komt deze gedenkpenning niet meer voor in het patrimonium van de vereniging. Bevel geeft wel een gravure ervan als zijnde in de verzameling in 1881 (p. 476-2), reden waarom we ze hier ook opnemen. Waarschijnlijk kregen alle deelnemende maatschappijen zulk een gedenkpenning, en is ze mogelijk niet in verguld zilver zoals de prijspenningen.

A₇ Zelfde als nr. 28.

R₇ Zelfde als nr. 28 maar met de gravure TOONEELMAATSCHAPPIJ HOOP EN LIEFDE. (rondom bovenaan) →•← | PRIJSKAMP | 1875 | →•← | HERINNERING.

Bovenaan gekrulde siermotieven met draagring.

Rond – metaal en afmeting onbekend.

33. Gedenkpenning van het Festival van Beervelde (1878)

Bij de parlamentsverkiezingen van 11 juni 1878 hadden de Gentse liberalen, aangevoerd door burgemeester Charles de Kerchove de Denterghem, een grote overwinning behaald. De burgervader werd dan ook overal in Gent in liberale middens gevierd. Op 7 juli organiseerde hij op zijn domein te Beervelde een groot festival. De fanfaremaatschappij *Volharding* uit Evergem had voor een speciale attentie gezorgd. Ze hadden een tuil vervaardigd, gemaakt van korenbloemen, met een diameter van 1,45 meter. Ze hadden hiervoor meer dan 10.000 bloemen nodig gehad. Bij middel van een andere bloemensoort had men in de tuil de volgende woorden geplaatst: *Leve de burgemeester van Gent*.

Ook de Fonteinisten waren aanwezig op het Festival. Waarschijnlijk ging het niet om een toneelwedstrijd, maar kregen alle aanwezige maatschappijen een gedenkpenning.

- A_V Het hoofd naar links van koning Leopold II met rondom LEOPOLD II ROI (links) DES BELGES. (rechts) en onder de hals HART; rondom een parelcirkel en een versierde rand.
- R_V Centraal op een versierde middencirkel is ingegraveerd **BEIRVELDE** (rondom bovenaan) | ⌘ | FESTIVAL | 7 JULY | ⌘ | 1878 (rondom onderaan); tussen de cirkel en de geprofileerde buitenrand zijn bovenop een lauwerkrans muziekinstrumenten en vlaggen geplaatst, met bovenaan een lier, en onderaan een opengeslagen muziekpartituur.

Rond – verguld koper – Ø 50,9 mm – het draagsysteem is verwijderd.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 51).

34. Erepenning van het *Van Crombrughe's Genootschap* aan de Fonteinisten (1879)

Het *Van Crombrughe's Genootschap*, een vrijzinnige, Vlaams-liberale sociaal-culturele vereniging, werd gesticht in 1857. De naam werd gekozen als eerbetoon aan de Gentse burgemeester Van Crombrughe, die zich als geen ander inzette voor de Gentse gemeentescholen. Aanvankelijk was de primaire taak van het genootschap het behartigen van de belangen van het stedelijk onderwijs. De eerste zorg was het inrichten van een bibliotheek en een leeszaal. Door giften van onder andere Emiel Moyson telde de bibliotheek een jaar na de oprichting al meer dan 700 werken.

Op initiatief van de leden werden mettertijd allerlei afdelingen opgericht. Er ontstonden afdelingen voor de jeugd, voor sport, voor reizen, enz. De toneel- en later de zangvereniging waren decennialang toonaangevend in het Gentse, en waren vooral in de 19de eeuw erg populair. In die periode werden meermaals

prijskampen in voordracht ingericht. Ook deelname aan wedstrijden in andere steden van Vlaanderen was aan de orde.

Op 1 juni 1879 nam de toneelafdeling deel aan wedstrijden te Oostende en bekwam er de Eerste Prijs in Blijspel en de Tweede Prijs voor Drama.

Het bestuur van de Koninklijke Maatschappij *De Fonteine* besliste gezamenlijk met het bestuur van de *Maatschappij ter Bevordering van Nijverheid en Wetenschappen* om de laureaten plechtig in het halen aan het Zuidstation. Er werd dan ook een oproep gelanceerd aan alle Gentse verenigingen om deel te nemen aan deze plechtigheid om aldus vanaf het station, in stoet, naar het Gentse Stadhuis te stappen, alwaar ze door het stadsbestuur zouden worden gevierd.

Als dank voor het inrichten van deze ontvangst werden de Fonteinisten door *Van Crombrughe's Genootschap* bedacht met deze medaille. Ook de *Maatschappij ter Bevordering van Nijverheid en Wetenschappen* mocht een gelijkwaardig stuk in ontvangst nemen. Het bevindt zich thans in de verzameling van het Huis van Alijn (voormalig Museum van Volkskunde).

Effen rond plaatje, als volgt ingegraveerd:

A_V HET VAN CROMBRUGHE'S GENOOTSCHAP | aan de Maat- | schappij
de | Fonteinisten | ≡

R_V Herinnering | aan de plechtige in- | treden onzer tooneelaf- | deeling
na den prijskamp | te Oostende op | 1 Juni 1879

De plaat is gevat in een ring met rondom siermotieven en met en een concave versierde boord en met bovenaan twee krullen met een gesloten kroon en ring.

Rond – verguld zilver – Ø 57,6 mm – 23,4 g.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (inventaris nr. 47).

35. Gedenkpenning voor het toneelfestival van de *Vlaemsche Ster* uit Ieper (1881)

Net als in 1861 (nr. 25) richtte de *Vlaemsche Ster* uit Ieper een toneelfestival in, dat ditmaal liep over twee toneelseizoenen (1879-1881). Hoewel het niet echt een wedstrijd was, werden de deelnemers gevraagd een blijspel en een drama ten tonele te voeren. Als Gentse deelnemers kwamen naast de Fonteinisten ook de spelers van *Het Nederlands Toneel* op de planken. *De Fonteine* kwam in de eerste reeks, seizoen 1879-1880, aan de beurt, terwijl hun Gentse opponenten in het tweede reeks mochten aantreden.

Op zondag 20 februari 1881 voerde de inrichtende maatschappij *Vlaemsche Ster* het toneelstuk *Martha de Krankzinnige* op, waarna de gedenkpenningen werden overhandigd aan alle deelmenende toneelgroepen. Verder werden geldprijzen uitgeloot. De hoofdprijs van 100 frank was voor *De Jonge Toneelliefhebbers van Schaarbeek*, terwijl het Gentse deelnemers de andere twee prijzen wegkaapten: *Het Nederlands Toneel* kreeg 75 frank en de *Fonteinisten* 50 frank.

Het was opmerkelijk dat beide Gentse maatschappijen samen deelnamen aan dit festival, want later in 1881 zou de verstandhouding merkkelijk bekoelen.

Het Nederlands Toneel was in 1871 te Gent opgericht. Het was het eerste Gentse Nederlandstalige beroepstoneel, en werd als dus danig gesubsidieerd door het Stadsbestuur, al was de toelage veel minder dan voor het Franstalig toneel. De *Gazette van Gent* was zeer opgezet met dit gezelschap, en berichtte hierover herhaaldelijk, zelfs met de stelling dat hun prestaties ver stonden boven de vertoningen van de toenmalige Gentse amateurtoneelmaatschappijen *Van Crombrughe's Genootschap*, de *Volksvrienden* en *De Fonteine*. Deze laatste kropen in hun pen om op 4 mei 1881 de krant van antwoord te dienen en te stellen dat “het hun niet voegt een oordeel over hen zelve te vellen en dat zij liever aan het kunstminnend publiek overlaten om te beslissen in hoeverre bovengenoemde beoordeling geheel en al met de waarheid overeenkomstig is”.

In hetzelfde jaar bekwamen de amateurtoneelmaatschappijen van het Stadsbestuur een toelage voor hun vertoningen tijdens de Gentse Feesten, terwijl *Het Nederlands Toneel*, dat gesubsidieerd was, er geen kreeg, wat ditmaal op veel protest van de krant kon rekenen.

- A_V Bovenop een opkrullend veld staat het wapenschild van Ieper gehouden rechts door een staande leeuw die naar rechts kijkt en een kanon op zijn schouder houdt en dat alles omgeven rechts en links door een lauriertak en met rondom een geprofileerde rand.
- R_V Binnen een krans van twee lauriertakken die onderaan samen gestrikt zijn, is ingegraveerd, *VLAAMSCHE STER* | *YPEREN* | *Tooneelkundig festival* | *1879-1881* en met rondom een geprofileerde rand.

Rond – zilver – Ø 41,3 mm – bovenaan een bol met draagring.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 35).

36. Penning voor de wedstrijd voor het landjuweel (1948)

In 1921 nam koning Albert een reeks initiatieven die moesten leiden tot een jaarlijkse toneelprijskamp voor amateurgezelschappen, waarvoor hij de trofee zou schenken. Het hele opzet was duidelijk geïnspireerd door de oude landjuwelen van de rederijders. De drijvende kracht achter dit alles was Herman Teirlinck, die datzelfde jaar, op aanraden van de minister van Kunsten en Wetenschappen, als privé-raadgever van de koning was aangetrokken in verband met de aanstelling van een leraar Nederlands voor prins Leopold. De statuten van de *Koninklijke Commissie voor Toekenning van het Landjuweel* werden op 23 maart 1922 door de koning goedgekeurd, en het eerste toernooi vond nog dat jaar plaats.

De door de koning geschonken trofee was aanvankelijk een beker die definitief behouden mocht worden door de vereniging die twee achtereenvolgende jaren de overwinning behaalde. De winnaar van het toernooi moest het volgende jaar de wedstrijd organiseren, maar de daaraan verbonden kosten en het feit dat de inrichtende vereniging niet kon meedingen naar de overwinning, maakten dat veel laureaten er van afzagen. Omdat de koning reeds in 1929 een vierde trofee

moest schenken, werd het reglement gewijzigd en werd de beker toegewezen via een wedstrijd tussen de laureaten van zeven opeenvolgende jaren.

De vijfde trofee werd pas in 1948 geschonken door prins-regent Karel. De wedstrijden werden ingericht door *De Fonteine*, om aldus de viering van hun 500ste verjaardag meer glans bij te zetten.

De winnaar was de toneelmaatschappij *De Verenigde Taal- en Kunstminnaars* uit Deinze, ook genaamd *De Nazarenen*. De maatschappij *De Verenigde Taal- en Kunstminnaars*, met als kenspreuk *Vooruit*, werd opgericht te Deinze op 9 oktober 1858, en gaf haar eerste toneelopvoering op 6 januari 1859. Ze veroverden reeds in 1933 het Landjuweel te Oostende, en werden in 1941 door de *Souvereine Hoofdkamer van Rhetorica De Fonteine* erkend als voortzetting van de aloude Rederijkerskamer *De Nazarenen* met het devies *Doynse om een beter*, die sinds het midden van de 15de eeuw te Deinze werkzaam was en ook in 1539 deelnam aan het Landjuweel te Gent.

Op 3 april 1948 gaven *De Nazarenen* een opvoering in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg. Ze voerden er *De Blauwe Vogel* van M. Maeterlinck op, en wonnen daarmee het xv^e Landjuweel. Op 11 april mochten ze van de Stad Gent een medaille van verdienste in ontvangst nemen.

De inrichter *De Fonteine* had voor deze wedstrijd tevens een speciale gietpenning laten ontworpen door Geo Vindevogel.

A_v Centraal staat de beker met erop een A in een lauwerkrans; rondom bovenaan **KONING ALBERT'S INSTELLING** en onderaan • 1923 • **HET LANDJUWEEL** • 1948 • en rondom een kleine verhoogde rand.

R_v Centraal een wapenschild met de afbeelding van de fontein op de sokkel met bovenaan een wolk en rechts en links neervallende druppels; rechts onder het schild verdiept *geo.vindevogel* en rondom bovenaan **ALST PAST • BI APETITE** en onderaan, ♦ 1448 ♦ **GENT** ♦ 1948 ♦ en rondom een kleine verhoogde rand.

Graveur: Geo Vindevogel.

Rond – gegoten brons – Ø 81,4 mm.

De penning zat bij uitgifte in een ronde doos met bovenop eveneens het embleem en de leuze van *De Fontaine*.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine*.

37. Penning voor de 500ste verjaardag van *De Fontaine* (1948)

Naast de penning voor het landjuweel ontwierp Geo Vindevogel een tweede versie voor de 500ste verjaardag van *De Fontaine*, waarbij op de voorzijde het Gentse wapenschild werd afgebeeld.

A_v Centraal staat het Gentse wapenschild met een naar dexter klauwende leeuw getooid met een kroon en met een kruisje rond de hals; rondom

bovenaan, **GHENDT** en onderaan, **♦ HOV ENDE TROV ♦**; rondom een kleine verhoogde rand.

Rv Zoals nr. 36.

Graveur: Geo Vindevogel.

Rond – gegoten brons – Ø 79,5 mm.

Verzameling: patrimonium *De Fonteine* (2 exemplaren).

38. Erepénning van de Stad Gent voor de 500ste verjaardag van *De Fonteine* (1948)

Op zaterdag 18 december 1948 ontving het bestuur van *De Fonteine* de magistraat van de Stad Gent en de provinciale autoriteiten ter gelegenheid van haar 500ste verjaardag. De volgende dag werd een provinciale culturele dag gehouden, in het teken van dit 5de eeuwfeest, maar daarnaast ook gewijd aan de Rederijkerij in het algemeen. Enkele dagen voordien was er een ontvangst op het stadhuis. De hoofdman van *De Fonteine*, H. Van Overbeke, overhandigde de burgemeester de penning speciaal ontworpen voor deze verjaardag (zie nr. 37). De jarige vereniging mocht van haar kant de Stadsmedaille-De Cuyper in ontvangst nemen. Een lofdicht op rijm van de hand van Jos. Vermeulen werd voorgedragen.

Av Een vrouw staat ten halve lijve naar links gewend; ze draagt een middeleeuws kleeft met wijde mouwen, een halssnoer, een mantel en een hoge gedrapeerde hoed met twee punten; ze kijkt naar het Gents wapenschild dat ze met haar rechterhand schuin voor zich houdt; haar linkerarm rust op een borstwering die versierd is met een herhaaldelijk omgevouwen banderol; de banderol is voorzien van de inscriptie **Gent** | * * * * *; op de achtergrond bevindt zich links de Sint-Michielskerk en rechts het Belfort; links, langs de rand, Floris de Cuyper (verzonken) en rondom, een effen rand.

Rv Het effen veld is omgeven door een met een bloemenslinger omwikkelde banderol die bovenaan het Gents wapenschild omsluit; op de banderol, links van het schil, **STAD** en rechts van het schild **GENT**; in de afsnede, langs de rand, Floris de Cuyper (verzonken) en rondom, een effen rand; in het middenveld is ingegraveerd, **AAN DE | SOUVEREINE HOOFDKAMER | VAN RHETORIKA | " DE FONTEINE ., | 1448 - 1943** (op de banderol).

Op de rand is ingeslagen **FONSON**.

Graveur: Floris De Cuyper – gravure tekst: Huis Bourdon.

Rond – brons – Ø 68,7 mm – 118,2 g.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 29).

39. Erepenning van de Provincie Oost-Vlaanderen
voor de 500ste verjaardag van *De Fontaine* (1949)

De prijsuitreiking van het xv^e tornooi van het Koninklijk Landjuweel (nr. 36) had plaats op zondag 19 december 1948 in het raam van de tweede Wintercultuurdag van de Provincie Oost-Vlaanderen, ingericht naar aanleiding van deze 500ste verjaardag. De academische zitting had plaats in de aula van de Gentse Rijksuniversiteit. De prins-regent, die het landjuweel schonk, had de gouverneur van Oost-Vlaanderen, mijnheer Van den Bogaerde, afgevaardigd om de speciale beker aan de laureaat uit te reiken. Na de toespraken werd tevens de gedenkpenning (nr. 37) van dit vijfde eeuwfeest overhandigd aan de vertegenwoordiger van de Regent.

Her Provinciebestuur zelf had nog geen erepenning voorzien; deze werd later tijdens de Zomercultuurdag van de Provincie op 9 oktober 1949 overhandigd. Deze penning werd uitgereikt aan jubilerende en verdienstelijke verenigingen. De belangrijkste twee rivieren van de Provincie, Schelde en Leie, sieren symbolisch de voorzijde, gecreëerd door Verbanck. De provinciale architect en vriend van Verbanck, Valentin Vaerwyck, tekende de keerzijde.

A_V Links zit een geknielde naakte man met baard die in zijn rechterarm een zeilschip houdt, en met zijn rechterarm leunt op het wapenschild van Oost-Vlaanderen; rechts zit een geknielde naakte vrouw met vlechten die in haar linkerarm een visserssloep houdt en met haar rechterarm eveneens op het wapenschild leunt; tussen de twee personen een stralende zon en rondom bovenaan **OOST-VLAANDEREN**; op een banderol onder het schild staat links **SCHELDE** en rechts **:LEIE:** en onderaan verdiept **GEO VERBANCK '46**

R_V Op het bovenste deel staat het wapenschild van Oost-Vlaanderen in het midden met links ervan een bundel korenaren met sikkels met links ervan verdiept **V. VAERWYCK | DEL** en rechts van het schild een Mercuriusstaf met rechts ervan verdiept **G. VERBANCK | 1947 SCULP**; onder dit alles op een banderol **LANDBOUW | :KUNST: | HANDEL** en erboven op een verhoogde band **·HULDE·DER·PROVINCIE·OOST-VLAANDEREN·**; op het onderste deel ingegraveerd **Aan de Souv. Kon. Hoofdrederijkerskamer De Fontaine te Gent bij haar 5 eeuwen bestaan, 9 oktober 1949.**

Op de rand is ingeslagen **FONSON**.

Graveur: Geo Verbanck – ontwerp keerzijde: Valentin Vaerwyck.

Rond – brons – Ø 80,0 mm.

Verzameling: niet meer aanwezig in het patrimonium van *De Fontaine* (inventaris nr. 26).

40. Penning voor de *Dag der Rederykers* (1958)

Naar de wens van wijlen Baron F. Van Ackere, prins van *Jhesus metter Balsemblomme*, besloten de Gentse Rederijerskamers de handen in elkaar te slaan om in het kader van Expo '58 te Gent een *Dag der Rederykers* in te richten. Deze zou er komen op zondag 13 juli 1958, en bestaan uit een toernooi van Wagenspelen en een 'Toog van het Lam Gods', ter herdenking van een gelijkaardig evenement uit 1458, ter gelegenheid van de Blijde Intrede van hertog Filips de Goede.

De Wagenspelen werden op diverse locaties in de stad opgevoerd. Daarbij werd een toneelstuk vertoond van op een wagen die daarna naar een andere locatie werd gereden. De deelnemers waren:

- de *Vrije Camere van Rhetorycken der Weerde drie Santinne* uit Brugge
- de *Aloude Rhetorycken Camere van het Heylich Cruys* uit Sint-Michiels
- de *Princelycke Camere Jhesus metter Balsemblomme* uit Gent
- *Sint Agnete* uit Gent
- de *Aloude Rederijerskamer Maria Theeren* uit Gent
- de *Ghesellen van Sint-Lieven* uit Ledeberg.

Na de vertoningen kwamen de wagens bijeen op het Bisdomplein om in stoet te vertrekken naar Sint-Pietersplein waar het hoogtepunt van de dag aan bod kwam, met name de herbeleving van het altaarstuk *Het Lam Gods*, ontworpen door de gebroeders Van Eyck. Niettegenstaande een stormwind de nacht voordien een deel van de decors had vernietigd, werd de evocatie met veel succes opgevoerd.

Voor deze medaille, uitgegeven voor de *Dag der Rederykers*, werd de oorspronkelijke penning van de hand van Jacques Wiener (zie nr. 12) in tin afgegoten. Mogelijks kregen alle deelnemers een exemplaar.

- A_v In het midden een fontein op stenen bassin staande op een sokkel met erboven een grote koningskroon; op de sokkel, links GENT, in het midden FONTEINISTEN, en rechts 1448, dat alles in een gothische driepas; onder de fontein, als 't past bi appetite; rondom in de uitsparingen van de omlijsting op een versierde ondergrond, links Koninglyke, rechts maetschappy, onderaan van rhetorica en rondom een verhoogde boord.
- R_v Bovenaan een brandende olielamp en onderaan twee lauwertakken die onderaan samengebonden zijn en met ertussen ingegraveerd, **Dag der Rederikers | Gent | 13 – 7 - 1958** en rondom een verhoogde versierde rand.

Graveur voorzijde: Jacques Wiener.

Rond – tin – Ø 48,7 mm.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine* (inventaris nr. 66, 3 exemplaren).

41. Erepénning van de stad Gent voor de 550ste verjaardag van *De Fontaine* (1998)

De 550ste verjaardag van de rederijkerkamer werd gevierd met de inrichting van een symposium in de Lakenhal van het Gentse Belfort. Het zou doorgaan op 12 december 1998, was gewijd aan de vroegere rederijkerij en werd gebracht door deskundige sprekers uit binnen- en buitenland. Uit Nederland waren er dr. N. Moser van de Vrije Universiteit Amsterdam en dr. J. Oosterman van de Universiteit van Leiden. De Gentse Universiteit was vertegenwoordigd door prof. dr. D. Coigneau, prof. dr. W. Waterschoot en lic. A. Van Bruane.

De hoofdman van *De Fontaine*, Flor Demedts, bracht deze feestviering ter kennis van het Gentse Stadsbestuur, met de vraag om een aangepaste ontvangst. Deze ging door op de bewuste feestdag om 12h in de Pacificatiezaal van het Stadhuis. De jarige vereniging werd tevens bedacht met de Medaille van de Stad Gent.

- A_V Een vrouw staat ten halve lijve naar links gewend; ze draagt een middel-eeuws kled met wijde mouwen, een halssnoer, een mantel en een hoge gedrapeerde hoed met twee punten; ze kijkt naar het Gents wapenschild dat ze met haar rechterhand schuin voor zich houdt; haar linkerarm rust op een borstwering die versierd is met een herhaaldelijk omgevouwen banderol; de banderol is voorzien van de inscriptie **Gent** | ✖ ✖ ✖ | ✖ ✖ ✖ ✖; op de achtergrond bevindt zich links de Sint-Michielskerk en rechts het Belfort; links, langs de rand, Floris de Cuyper (verzonken) en rondom, een effen rand.
- R_V Het effen veld is omgeven door een met een bloemenslinger omwikkelde banderol die bovenaan het Gents wapenschild omsluit; op de banderol, links van het schild **STAD** en rechts van het schild **GENT**; in de afsnede, langs de rand Floris de Cuyper (verzonken), en rondom, een effen rand; in het middenveld is ingegraveerd **Koninklijke Soevereine | Hoofdkamer van Retorica | "DE FONTEINE" | 1448-1998 | 12 december 1998** en rondom een effen rand.

Op de rand is ingeslagen FONSON.

Graveur: Floris De Cuyper.

Rond – brons – Ø 68,0 mm – in doosje.

Verzameling: patrimonium *De Fontaine*.

BIBLIOGRAFIE

- B. BAILLIEUL, *De Vier Gentse Hoofdgilden*, Gent, 1994.
- F. BEKAERT, *Vijftig Jaar Koninklijk Landjuweel 1922-1972*, Sint-Martens-Latem, 1980.
- P.W. BEVEL, *Kronijk der KONINKLYKE TONEEL-MAATSCHAPPY van Rhetorica DE FONTEINISTEN VAN GENT. van de 14e eeuw tot op heden; als Hoofdkamer gewettigd den 9^{den} December 1448. uit verschillende oorkonden en documenten bijeen verzameld en eigenhandig geteekend door haren Voorzitter*, Gent, 1881.
- V. BOUHY, *Jacques Wiener, graveur en médailles, et son œuvre*, in *Revue belge de Numismatique* 1883, p. 122-123, nr. 187.
- J. CASIER, *Chef-Confrérie royale et chevalière de Saint-Michel – Fêtes du tricentenaire*, Gent, 1921.
- P. CLAEYS, *Les Médailles Gantoises Modernes, 1792-1892*, Gent, 1909.
- P. DE KEYSER, *Het jaar 1948. Terugblik!*, in *Jaarboek 1948-1949 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fontaine*, p. 5-13.
- A. DEMEY, *Geo Verbanck (1881-1961), MEDAILLES*, Gent, 2003.
- A. DE WITTE, *Médailles gravées en 1814 par Liévin de Bast pour le Conseil municipal de Gand*, in *Revue belge de Numismatique*, 1908, p. 251-253.
- A. ELOY, V. MEILLANDER, F. VAN BOST & R. VAN DE WALLE, *Gentse Penningen, 1780-1980*, Gent, 1980

- J.L. GUIOTH, *Histoire numismatique de la Belgique, faisant suite à l'histoire numismatique de la révolution belge, ou description raisonnée des médailles, des jetons et des monnaies qui ont été frappés depuis le commencement de cette révolution jusqu'à ce jour*, tome II, Hasselt, 1869, p. 172, nr. 132, Pl. XXIV.
- C. PIQUÉ, *Jetons Historiques de la Collection de M. Vander Auwera*, in *Revue de la Numismatique belge*, 5e sér., t. 1er (1869), p. 447-450.
- V. SPEECKAERT, *De Rederijkers in Vlaanderen, Historisch overzicht*, in *Jaarboek 1943 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fonteine*, p. 5-24.
- L. STYNEN, *Ik heb my gemoveerd... De Fonteine, Willems' alfa en omega*, in *Jaarboek 2010-2011 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fonteine*, p. 1-10.
- H. TAYMANS, *Het numismatisch oeuvre van Jan Anteunis*, in *Jaarboek van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde 2003-2004*, p. 107-154.
- F. VAN BESIEN, *De Fonteine tijdens de eerste decennia van het Belgisch Koninkrijk (1830-ca. 1848)*, in *Jaarboek 2010-2011 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fonteine*, p. 18-19.
- A.-L. VAN BRUANE, *Repertorium van rederijkerskamers in de Zuidelijke Nederlanden en Luik 1400-1650* (<http://www.dbnl.org>, digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren).
- W. VAN DIEVOET, *De geschiedenis en de officiële merken van de keurkamers voor de waarborg van goud en zilver in België van 1794 tot nu*, s.l., 1980.
- H. VAN OVERBEKE, *Een woord ter inleiding*, in *Jaarboek 1945 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fonteine*, p. 5-23.
- J. WEIJERMARS, *Stiefbroeders Zuid-Nederlandse letteren en natievorming onder Willem I, 1814-1834*, Hilversum, 2012.
- Album, samengesteld door L. De Bast, bevattende ontwerpen van zilverwerk door P.J.J. Tiberghien, Bibliotheek Universiteit Gent, nr. GFB 493/009.
- Catalogus van de tentoonstelling *Numismatiek van eigen bodem*, gehouden in de Groeningeabdij te Kortrijk van 9 mei tot 27 juni 2004
- Catalogus van de tentoonstelling *Verenigingsborden uit de Collecties van het Gentse Museum voor Volkskunde*, gehouden in het Museum voor Volkskunde van 4 december 1976 tot 30 januari 1977, p. 14, nr. e.
- Cultureel Jaarboek van de Provincie Oost-Vlaanderen*, 1949, p. 108.
- De Dag der Rederijkers: Gent 13 juli 1958*, in *Jaarboek 1959 van de Koninklijke Souvereine Hoofdkamer De Fonteine*, p. 41-43.
- De Kunstbode* (weekblad Ieper), 12 september, 24 en 31 oktober en 21 november 1880, 6 en 27 februari 1881.
- Fleur de Coin, Prijzlijst nr. 7 (oktober 2008), nr. 146-163.
- Gazette Van Gent*, diverse datums.
- Ons toneel te Antwerpen van 1830 tot 1840, in *Dietsche Warande en Belfort*, jaargang 1913, p. 543-558.
- Stadsarchief Gent, reeks XXI, nr. 282 en reeks PROT/2006/63.
- www.literair.gent.be